КПСС XXV съездини муносиб кутиб олайлик!

Маҳсулотнинг сифатини ва ассортиментини янада яхшилаш кўзда тутилсин. Буюмларнинг замонавий талабларга муносиб бўлган янги турларини ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. Ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг умумий ҳажмида олий сифат категориясидаги буюмларнинг салмоғи оширилсин.

(КПСС Марказий Комитетининг партия XXV съездига лойиҳасидан).

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

№ 4 (2899) ЧОРШАНБА 7 ЯНВАРЬ 1976 й.

Газета 1966 йил 1 юлдан чиқа бошлади

Баҳоси 2 тийин

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

- Қимматли ташаббусга— кенг йўл!
- «Таштекстильмаш»: жами машиналарнинг 70 процентга яқини Давлат Сифат белгиси билан ишлаб чиқарилади
- «Қизил тонг»: 1976 йилда 12 буюм Сифат белгисига тақдим этилади

СИФАТ БЕШ ЙИЛЛИГИГА—ИШЧИ КАФОЛАТИ, ИЖОДИЙ ИЗЛАНИШИМИЗ!

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИДА

«ТАШТЕКСТИЛЬМАШ» ЗАВОДИ ВА «ҚИЗИЛ ТОНГ» ТИКУВ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ КОЛЛЕКТИВЛАРИНИНГ МАҲСУЛОТ СИФАТИНИ БОШҚАРИШНИНГ КОМПЛЕКС СИСТЕМАСИНИ ИШЛАБ ЧИҚИШ ВА ЖОРИЙ ЭТИШ АСОСИДА БУЮМЛАРНИНГ ТЕХНИК ДАРАЖАСИ ВА СИФАТИНИ ЯНАДА ЯХШИЛАШ УЧУН СОЦИАЛИСТИК МУСОБАҚАНИ КЕНГАЙТИРИШ БЎЙИЧА БОШЛАГАН ТАШАББУСИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитети «Таштекстильмаш» заводи ва «Қизил тонг» тикув ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективларининг «Маҳсулот сифатини бошқаришнинг комплекс системасини ишлаб чиқиш ва жорий этиш асосида буюмларнинг техник даражаси ва сифатини янада яхшилаш учун социалистик мусобақани кенгайтириш бўйича ташаббуси тўғрисида» қарор қабул қилди.

Шаҳардаги илғор корхоналар — «Таштекстильмаш» заводи ва «Қизил тонг» тикув ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективлари, дейилади шаҳар партия комитетининг қарорида, партия Марказий Комитети декабрь (1975 йил) Пленуми қарорларига, КПСС Марказий Комитетининг «Львов областидаги илғор саноат корхоналари коллективлари ва партия ташкилотларининг сифатни бошқаришнинг комплекс системасини ишлаб чиқиш ва жорий этиш бўйича тажрибаси тўғрисида»ги қарорига амал қилиб ва партия XXV съездини муносиб кутиб олишга интилиб, маҳсулот сифатини бошқаришнинг комплекс системасини ишлаб чиқиш ва жорий этиш асосида буюмларнинг техник даражаси ва сифатини янада яхшилаш бўйича социалистик мажбуриятлар қабул қилдилар.

Шаҳар партия комитети бюросининг мана шу масала бўйича қабул қилган қарорида мазкур корхоналарнинг партия ташкилотлари коммунистларни, барча меҳнаткашларни ишлаб чиқаришга фан ва техника ютуқларини жадал жорий этиш, технологик жараёнларни механизациялаш ва автоматлаштириш, ички завод стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш, узоқни кўзлаб сифатли маҳсулот тайёрланишини таъминлаш ишига жалб этиш бўйича изчиллик билан иш олиб бораётганликлари қайд қилинади. Маҳсулотни биринчи тақдимдаёқ топшириш системаси кенг қўлланиляпти, сифатни бошқариш системаси ишлаб чиқиляпти ва жорий этиляпти.

Мана шу ва бошқа тадбирлар «Таштекстильмаш» заводи коллективига ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсишини таъминлаган ҳолда ўтган йили маҳсулотнинг 55 процентини Давлат Сифат белгиси билан тайёрлашда маълум даражада қўл келди.

«Қизил тонг» тикув ишлаб чиқариш бирлашмасида тайёрланаётган буюмларнинг 29 хилига Давлат Сифат белгиси берилган, реализация қилинаётган буюмларнинг умумий ҳажмида улар 15 процентни ташкил этади.

Бу корхоналарнинг коллективлари қабул қилган социалистик мажбуриятларда юксак сифатли меҳнат қилиш учун социалистик мусобақани авж олдириш, мавжуд резервларни излаб топиб, ишга солиш орқали ўнинчи беш йилликда тайёрланаётган буюмларнинг техник даражаси, сифати, мустаҳкамлиги ва чидамлилигини анча ошириш, Давлат Сифат белгиси билан тайёрланаётган буюмларни кўпайтириш, ишлаб чиқаришда машина ва буюмларнинг янги хилларини, илғор технологияни жорий этиш ҳамда кенг истеъмол буюмлари намуналарини яхшилаш кўзда тутилади.

Жумладан, «Таштекстильмаш» заводи коллективи ўнинчи беш йилликда Сифат белгиси билан тайёрланаётган тўқимачилик машиналари миқдорини реализация қилинаётган маҳсулотнинг умумий ҳажмида 70 процентга етказиш мажбуриятини олди. 1976 йилда 30 та ички завод стандартини ишлаб чиқаришга жорий этиш, асосий касбдаги ишчиларнинг камида 80 процентининг шахсий белги билан ишлашига эришиш, биринчи тақдимда топширилаётган маҳсулотлар миқдорини 95 процентга етказиш кўзда тутилди. Ишлаб чиқаришга сунъий ва пахта толасини қайта ишлайдиган иккита юксак унумли янги машинани жорий этиш, тортиш приборлари учун узеллар тайёрлашни икки баравар кўпайтириш кўзда тутилди. Натижада буюмларнинг техник даражаси ва сифатини яхшилаш ҳисобига фақат 1976 йилнинг ўзида 1,5 миллион сўмлик миқдорида иқтисодий самара кўрилади.

«Қизил тонг» тикув ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективининг социалистик мажбуриятларида 1976 йилда 12 та буюмни Давлат Сифат белгисига тайёрлаш ва аттестациядан ўтказиш ҳамда уларнинг миқдорини реализация қилинган маҳсулот ҳажмида 20 процентга етказиш, ишлаб чиқаришга 75 та янги моделни жорий этиш, биринчи тақдимда топширилаётган маҳсулот миқдорини 80 процентга етказиш кўзда тутилади.

Маҳсулот сифатини яхшилашга қаратилган тадбирларни жорий этишдан 200 минг сўмликка яқин иқтисодий самара кўрилади.

Мажбуриятларни амалга ошириш учун корхоналарда конкрет ташкилий-техникавий тадбирлар ишлаб чиқилди. Уларда маҳсулот сифатини бошқаришнинг комплекс системасини жорий этиш, илмий ва конструкторлик ташкилотлари билан ижодий алоқаларни кенгайтириш, ишлаб чиқаришни технологик тайёрлашни ва сифатни назорат қилишни такомиллаштириш, технологик ва ишлаб чиқариш жараёнларини янада механизациялаш ва автоматлаштириш каби тадбирлар назарда тутилган. Шунингдек, меҳнатни, ишлаб чиқаришни ва бошқаришни ташкил этишни янада яхшилаш, юксак иш сифати учун ишчиларни рағбатлантиришни такомиллаштириш ва ходимларнинг малакасини ошириш ҳам назарда тутилди.

Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитети бюроси «Таштекстильмаш» заводи ва «Қизил тонг» тикув ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективларининг маҳсулот сифатини бошқаришнинг комплекс системасини ишлаб чиқиш ва жорий этиш асосида буюмларнинг техник даражаси ва сифатини янада яхшилаш учун социалистик мусобақани кенгайтириш бўйича ташаббусларини маъқуллади.

Шаҳардаги район партия комитетларига, саноат корхоналари бошланғич партия ташкилотларига «Таштекстильмаш» ва «Қизил тонг» корхоналари коллективларининг ташаббусларини тушунтириш ва ёйиш бўйича кенг ташкилий ва оммавий-сиёсий ишлар олиб бориш таклиф этилди. Турдош коллективлар — корхоналар, цехлар, участкалар, бригадалар, ишчилар, инженер-техник ходимларнинг меҳнат ва ишлаб чиқариладиган маҳсулот сифатини ҳар томонлама яхшилаш бўйича социалистик мусобақасини кенгайтириш зарур. Кенг истеъмол буюмлари ишлаб чиқарадиган корхоналарда таъминотчи корхоналар ва савдо ташкилотлари билан социалистик ҳамкорлик бўйича шартномалар тузиш тажрибаси қўлланилсин.

Илмий ва конструкторлик ташкилотлари билан ижодий алоқалар кенгайтирилсин, ишлаб чиқаришни технологик жиҳатдан тайёрлаш ва сифатни назорат қилиш ҳар томонлама такомиллаштирилсин.

Ҳар бир корхонада маҳсулот сифатини бошқаришнинг комплекс системаси ишлаб чиқилсин ва жорий этилсин, аъло ва биринчи категориядаги буюмларни кўпайтириш бўйича, энг яхши машиналар, приборлар, айниқса, кенг истеъмол буюмлари ва рўзғор буюмларининг янги хилларини ўзлаштириш ва ялпи ишлаб чиқариш тезлаштирилсин. Бу тадбирларни амалга оширишда партия назорати шакл ва методлари тинмай такомиллаштирилсин.

Шаҳардаги корхоналар ва ташкилотларнинг хўжалик раҳбарларига ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифатини яхшилаш учун оммавий социалистик мусобақани авж олдириш бўйича зарур шарт-шароитлар яратиш мақсадида корхоналарда 1976— 1980 йилларда маҳсулот сифатини яхшилаш планларини ишлаб чиқиш таклиф этилди.

ТОШКЕНТДАГИ ЛЕНИН ОРДЕНЛИ ВА МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ «ТАШТЕКСТИЛЬМАШ» ЗАВОДИ КОЛЛЕКТИВИНИНГ 1976 ЙИЛ— УНИНЧИ БЕШ ЙИЛЛИКНИНГ БИРИНЧИ ЙИЛИДА МАҲСУЛОТ СИФАТИНИ ЯХШИЛАШ ВА ИЖТИМОИЙ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ БЎЙИЧА

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ

Тошкентдаги Ленин орденли ва Меҳнат Қизил Байроқ орденли «Таштекстильмаш» заводи ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари тўққизинчи беш йиллик планларининг муваффақиятли бажарилишида, совет халқининг умумий ютуқлари ва зафарларида ўзларининг ҳам улушлари борлигидан чексиз фахрланадилар. Завод меҳнаткашлари беш йиллик планни 1975 йил 12 декабрда бажардилар. Планга қўшимча 2.2 миллион сўмлик маҳсулот тайёрланди ва реализация қилинди. Ишлаб чиқариш ҳажми беш йиллик давомида 68 процент ўсди. Бу ўсишнинг 80 процентдан кўпроғига меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига эришилди.

Бутун корхона коллективи КПСС Марказий Комитетининг декабрь (1975 йил) Пленуми қарорларини катта ҳаяжон билан кутиб олди, «1976 — 1980 йилларда СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари» тўғрисида КПСС Марказий Комитетининг партия XXV съездига лойиҳасини қизғин маъқулламоқда.

Завод меҳнаткашлари 1976 йилни, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XXV съезди йилини, ўнинчи беш йилликнинг биринчи йилини ишлаб чиқариш суръатини тезлаштириш ва унинг самарадорлигини оширишда, тайёрланаётган маҳсулот сифатини яхшилашда, юксак унумли машиналар ва приборлар яратишда янги муваффақиятлар билан нишонлашни ўзларининг ватанпарварлик бурчлари деб биладилар.

«Таштекстильмаш» заводи коллективи КПСС XXV съездини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақага қўшилиб, ўз зиммасига қуйидаги социалистик мажбуриятларни олади:

Фан ва техниканинг янги муваффақиятларини жорий этиш, меҳнатни ва бошқаришни ташкил этишни яхшилаш, меҳнат унумдорлигини 1975 йилдагига нисбатан 8 процент ўстириш, резервлардан рационал фойдаланиш асосида 1976 йил давлат плани 25 декабрда бажарилади, топшириққа қўшимча 8 минг сўмлик маҳсулот тайёрланади ва реализация қилинади.

Ўнинчи беш йиллик сифат ва самарадорлик беш йиллиги бўлиши ҳисобга олиниб, тайёрланаётган тўқимачилик машиналари конструкциясини янада такомиллаштириш, замон талаблари асосида уларнинг техник даражасини ошириш, сифати ва пардозини анча яхшилаш йўлидан борилади. Р-260-5 моделдаги юксак унумли янги рослаш машинасининг тажриба партияси ва химиявий толаларни қайта ишлайдиган, янги тортиш приборлари бўлган Р-192-5 машиналарининг дастлабки саноат туркуми 1976 йилнинг учинчи кварталида ишлаб чиқарилади. КПСС XXV съезди очилишига калаваларнинг юксак номери учун янги пневмомеханика машиналари синовга қўйилади.

Тўқимачилик саноатида йигирув ускуналарини модернизациялаш йўли давом эттирилади ва ривожлантирилади. 1975 йилга нисбатан йигирув машиналарининг тортиш приборлари учун узеллар ишлаб чиқариш икки баравар кўпайтирилади, мингта ускуна (шу жумладан, Фарғона тўқимачилик комбинатида 80 та ускуна) улар билан жиҳозланади ва бу узелларни жорий этишдан мамлакат халқ хўжалигига бир ярим миллион сўмлик ҳажмида иқтисодий фойда келтирилади. «Минглар шартномаси»га мувофиқ тўқимачилик саноати корхоналарига янги ускуналарни монтаж қилиш ва созлаш, улардан фойдаланишни яхшилаш, йигирув ишлаб чиқариши самарадорлигини оширишда техника ёрдами кўрсатилади.

Ўнинчи беш йилликда сифатни бошқаришнинг комплекс системасини жорий этиш мақсадида, 1976 йилда сифатни бошқариш комплекс системасининг биринчи босқичи ишлаб чиқилади ва амалга оширилади, бу система бўйича 30 корхона стандарти жорий этилади, типовой технологик жараёнлар ва технологик мосламаларни унификациялаш даражаси оширилади. Тайёрланаётган деталларни қайта ишлашда аниқлик ва тозалик даражаси оширилади, асосий касбдаги ишчилардан камида 80 проценти шахсий белги билан ишлаш ҳуқуқига эришади, биринчи тақдимдаёқ топшириладиган маҳсулот миқдори 95 процентга етказилади.

1976 йилда ишлаб чиқаришга 30 та ички завод стандарти жорий этилади. Яна битта (тўртинчи) тўқимачилик машинасига Сифат белгиси берилишига эришилади, «аъло» ва «яхши» баҳо билан фойдаланишга топширилаётган ускуналар салмоғи 96 процентга етказилади. Сифат белгиси билан тайёрланаётган тўқимачилик машиналари миқдорини реализация қилинаётган маҳсулотнинг умумий ҳажмида 70 процентга етказилади.

Ишлаб чиқаришни техник жиҳатдан қайта қуроллантириш ва уларнинг қувватини ошириш мақсадида ишлаётган ускуналарни янгилаш бўйича 38 та тадбир жорий этилади. 80 та ускуна алмаштирилади. 50 таси эса модернизация қилинади, программали бошқариладиган станокларнинг махсус участкаси ташкил этилади, ва бу участкада 1976 йилнинг охирига бориб 300 минг сўмлик маҳсулот тайёрланади.

Илмий-тадқиқот институтлари ва олий ўқув юртлари билан ҳамкорликда илғор технологияни, ишлаб чиқариш жараёнларини автоматлаштириш ва механизациялаштиришни жорий этиш бўйича ташкилий-техникавий тадбирларнинг комплекс плани ишлаб чиқилади ва амалга оширилади. Йирик қуймалар учун иккита механизациялашган поток линия ва модернизациялашган конвейер яратилади. Ишлаб чиқаришни ташкил этишдаги инженер-техник ходимлар ўзларининг шахсий ижодий планларига эга бўладилар.

Рационализаторлик ва ихтирочилик бўйича ишлар яхшиланади, ишлаб чиқариш рационализаторлари ва новаторларига мунтазам ёрдам кўрсатилади, уларнинг таклифларини жорий этишдан 30 минг сўмлик ҳажмда планга қўшимча фойда олинади.

Кадрларнинг касб маҳорати ва малакасини ошириш бўйича ишлар давом эттирилади ва такомиллаштирилади, коллективни социал ривожлантириш плани амалга оширилади. 600 нафар янги оммавий касб эгалари тайёрланади ва 300 ишчи, инженер-техник ходимнинг малакаси оширилади.

«Таштекстильмаш» заводи коллективи шаҳардаги барча саноат корхоналарининг ходимларига мурожаат қилиб, уларни ўнинчи беш йилликнинг биринчи йилида КПСС XXV съездини муносиб кутиб олиш учун меҳнат вахтасида туришга, оммавий социалистик мусобақани кенгайтиришга, маҳсулот сифатини бошқаришнинг комплекс системасини ишлаб чиқиш ва жорий этиш асосида буюмларнинг техник даражаси ва сифатини янада яхшилаш учун курашни кучайтиришга даъват этади!

Социалистик мажбуриятлар «Таштекстильмаш» заводи ишчилари, инженер-техник ходимлари йиғилишида муҳокама этилиб, қабул қилинган.

ТОШКЕНТДАГИ МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ «ҚИЗИЛ ТОНГ» ТИКУВ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ КОЛЛЕКТИВИНИНГ 1976 ЙИЛ — УНИНЧИ БЕШ ЙИЛЛИКНИНГ БИРИНЧИ ЙИЛИДА МАҲСУЛОТ СИФАТИНИ ЯХШИЛАШ ВА ИЖТИМОИЙ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ БЎЙИЧА

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ

«Қизил тонг» тикув ишлаб чиқариш бирлашмаси ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари КПСС XXIV съездининг кенг халқ истеъмол буюмлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш бўйича қарорларини амалга ошира бориб, муддатидан илгари, 1975 йил 24 ноябрда маҳсулот реализация қилиш бўйича беш йиллик планни бажардилар. Планга қўшимча 6 миллион сўмлик маҳсулот тайёрланди ва реализация қилинди. Маҳсулот реализация қилиш йиллик плани 12 декабрда бажарилди. Планга қўшимча 3 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди ва реализация қилинди. 1975 йилда 29 хил моделдаги маҳсулот Давлат Сифат белгисига аттестациядан ўтказилди, юксак сифат категориясини олган 6,7 миллион сўмлик буюм ишлаб чиқарилди. «Н» (янгилик) индекси билан ассортименти яхшиланган 50 минг буюм тайёрланди.

Тикув ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективи, барча совет халқи қатори КПСС Марказий Комитетининг декабрь (1975 йил) Пленуми қарорларини чуқур қониқиш билан қабул қилди, КПСС Марказий Комитетининг партия XXV съездига «СССР халқ хўжалигини 1976 — 1980 йилларда ривожлантиришнинг асосий йўналишлари» лойиҳасини қизғин маъқуллаяпти.

Бирлашма меҳнаткашлари 1976 йилда ўзларининг барча куч-имкониятларини маҳсулот сифатини яхшилаш ва ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга, жалб қиладилар, ўнинчи беш йилликнинг биринчи йилини ишлаб чиқариш суръатларини тезлаштиришда ва унинг самарадорлигини оширишда, тайёрланаётган буюмлар сифатини яхшилашда янги муваффақиятлар билан кутиб оладилар.

«Қизил тонг» тикув ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективи КПСС XXV съездини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани кенг қулоч ёйдириб, қуйидаги социалистик мажбуриятларни қабул қилади:

Фан ва техниканинг янги ютуқларини жорий этиш, меҳнатни ташкил этишни яхшилаш, ички резервлардан оқилона фойдаланиш натижасида 1976 йил давлат плани 26 декабрда бажарилади. Планга қўшимча 2 миллион 400 минг сўмлик, шу жумладан муқобил план бўйича 1.500 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилади.

Ишлаб чиқариш ҳажми ўсишининг 80 проценти меҳнат унумдорлигини ўстириш ҳисобига таъминланади. Планга қўшимча 3 мингта пальто ва 400 минг сўмлик кенг истеъмол буюмлари тайёрланади.

Ўнинчи беш йилликда — сифат ва самарадорликни ошириш беш йиллигида ишлаб чиқарилаётган буюмлар ассортиментини кенгайтириш, уларнинг сифатини яхшилаш, янги моделларни ўзлаштириш йўли амалга оширилади. 1976 йилда 75 та янги модель ўзлаштирилади, маҳсулотни камида 20 проценти Давлат Сифат белгиси билан, 85 проценти эса биринчи категорияда ишлаб чиқарилади. 12 та моделдаги буюм Давлат Сифат белгиси олиш учун тайёрланади ва аттестациядан ўтказилади. Биринчи тақдимда топшириладиган буюмлар миқдори 85 процентга етказилади. Маҳсулот сифатини яхшилашга қаратилган тадбирларни жорий этиш ҳисобига 200 минг сўмликка яқин иқтисодий самарага эришилади.

Ўнинчи беш йилликда сифатни бошқаришнинг комплекс системасини жорий этиш мақсадида мана шу система бўйича корхонанинг бешта стандарти жорий этилади.

Маҳсулот сифатини бошқаришнинг комплекс системасини ишлаб чиқиш ва жорий этиш асосида буюмларнинг даражаси ва сифатини янада юксалтириш бўйича социалистик мусобақа кенг қулоч ёйдирилади.

Бирлашмада моддий ресурсларни тежаш ва сарфлашнинг қатъий режими жорий этилади. 20 минг квадрат метр ёки 155 минг сўмлик материал тежалади.

Иқтисод ва тежамкорлик бўйича жамоат кўриги ўтказилади.

Рационализаторлик ва ихтирочилик ишлари яхшиланади, рационализаторлар ва ихтирочиларга мунтазам ёрдам кўрсатилади, 75 та рационализаторлик таклифи киритилиб, уларни жорий этишдан 80 минг сўмлик миқдорда иқтисодий фойда олинади.

Кадрларнинг касб маҳорати ва малакасини янада юксалтириш бўйича, коллективни социал ривожлантириш планини амалга ошириш бўйича ишлар давом эттирилади ва такомиллаштирилади. 850 ишчи, инженер-техник ходимнинг малакаси оширилади.

«Қизил тонг» тикув ишлаб чиқариш бирлашмаси меҳнаткашлари Тошкентдаги барча саноат корхоналари коллективларини КПСС XXV съездини муносиб кутиб олишга, маҳсулот сифатини бошқаришнинг комплекс системасини ишлаб чиқиш ва жорий этиш асосида буюмлар сифатини ва ишлаб чиқаришнинг техник даражасини ошириш учун социалистик мусобақани кенгайтиришга чақиради.

Социалистик мажбуриятлар «Қизил тонг» тикув ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективининг очиқ партия мажлисида муҳокама этилиб, қабул қилинди.

ОЛДИНДА—ЯНГИ МАРРАЛАР

«Қизил тонг» тикув ишлаб чиқариш бирлашмасида КПСС XXV съездини муносиб кутиб олиш учун 1976 йилга юксак социалистик мажбуриятлар қабул қилишга ва муҳокама этишга бағишланган очиқ партия мажлиси бўлиб ўтди.

Йиғилишда бирлашманинг бош директори О. Қодирова, тикувчилар З. Лёбедева, Л. Суннатуллаева, Р. Лукьянова, цех бошлиғи М. Федосеева, мастер В. Шацких, партия ташкилотининг секретари Л. Орловалар нутқ сўзладилар. Бирлашма меҳнатчилари КПСС Марказий Комитетининг декабрь (1975 йил) Пленуми қарорларини ва КПСС Марказий Комитетининг «1976— 1980 йилларда СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари» тўғрисида КПСС XXV съездига лойиҳасини қизғин маъқулладилар ҳамда ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ва маҳсулот сифатини яхшилаш бўйича социалистик мажбуриятлар қабул қилдилар.

Зарбдор суръатларда

«Таштекстильмаш» заводида коллективнинг умумий йиғилиши бўлиб ўтди. Унда завод коллективи буюмлар сифатини ва техник даражасини янада ўстириш бўйича социалистик мажбуриятларни муҳокама этди ва қабул қилди.

Йиғилишда слесарлар М. Қулибоев, И. Алёхин, тўқимачилик машинасозлиги бўйича махсус конструкторлик бюросининг бош инженери В. Тихонов, завод директори Р. Мангутов, цех бошлиғи И. Шайхмаматов, завод касаба союз комитетининг раиси Қ. Обидов сўзга чиқиб, КПСС Марказий Комитетининг декабрь (1975 йил) Пленуми қарорлари ва КПСС Марказий Комитетининг «1976 — 1980 йилларда СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари» тўғрисида КПСС XXV съездига лойиҳа хужжатидан келиб чиқиб, коллектив олдида турган асосий вазифалар тўғрисида гапирдилар.

Машинасозлар ўз нутқларида коллектив ишининг асосий йўналиши сифатни бошқариш комплекс системасини жорий этиш асосида ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаш учун курашни кучайтиришдан иборат бўлиб қолишини таъкидладилар.

Завод меҳнаткашлари қарор қилдилар: янги беш йилликнинг ҳар бир куни зарбдор меҳнат ва корхона шуҳрати учун курашни кучайтиришга сафарбар этилади.

Тонгги газеталарда

☆ КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети Белоруссия машинасозларининг шонли отряди Минск автомобиль заводининг ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари коллективини, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларини катта меҳнат ғалабаси — саноат ишлаб чиқариш ҳажми, маҳсулотнинг асосий турларини ишлаб чиқариш ва меҳнат унумдорлигини ошириш бўйича тўққизинчи беш йиллик топшириқлари муваффақиятли бажарилганлиги билан қизғин табриклайдилар.

☆ Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Чирчиқдаги «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмасининг ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчиларини, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларини меҳнатда эришилган катта ғалаба — минерал ўғит ишлаб чиқариш юзасидан беш йиллик план ва социалистик мажбурият ҳамда меҳнат унумдорлигини ошириш топшириқлари муддатидан илгари бажарилганлиги билан қизғин кутлайдилар.

☆ Финляндия бош министрининг ўринбосари, ташқи ишлар министри, Финляндия социал-демократик партиясининг раиси Калеви Сорса Совет ҳукуматининг таклифига мувофиқ 6 декабрда расмий визит билан Москвага келди.

☆ 1976 йил 6 январда Совет Иттифоқида Ернинг навбатдаги сунъий йўлдоши «Космос— 787» учирилди. Йўлдош ичига космик фазони тадқиқ қилишни давом эттириш учун мўлжалланган илмий аппаратлар ўрнатилган.

КПСС Марказий Комитетининг партиямиз XXV съездига лойиҳаси умумхалқ муҳокамасида

ЎНИНЧИ БЕШ ЙИЛЛИК УФҚЛАРИ

● ЮКСАЛИШ КЎЗГУСИ

● Партиямиз даъватига амалий жавоб

● Сифат ва самарадорлик йўлида

● ФАНИМИЗНИНГ ДАДИЛ ОДИМИ

КПСС Марказий Комитетининг партия XXV съездига лойиҳаси барча ишчи коллективлари қатори Чкалов номли авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси меҳнатчиларини ҳам янги меҳнат зафарларига илҳомлантириб юборди. Бирлашманинг машъал слесари Андрей Давидович Непп мураббийчилик ҳаракатининг ташаббускорларидан бири. У ўз малакасини мунтазам ошириб бориш ҳисобига меҳнатда юксак кўрсаткичларга эришмоқда. Зарбдор ишчи шу кунларда партия XXV съезди шарафига зарбдор вахтада туриб ишлаб, ўз ҳамкасбларига ўрнак бўляпти.

А. Кашапов фотоси.

МЕНИНГ ТАКЛИФИМ

САНОАТ

Корхонамизда қишлоқ хўжалиги учун зарур бўлган техника воситалари тайёрланади. Беш йилликда олти қаторлаб чигит экиш агрегатининг яратилиши коллективимизнинг катта ютуқларидан бири бўлди. Ишлаб чиқариш ҳажми йилдан-йилга ошиб бораётган бўлсада, бироқ меҳнат самарадорлигини ўстириш, маҳсулот сифатини яхшилаш бўйича анча оқсаб қолинмоқда. Масалан, қишлоқ хўжалигига чигит экиш сеялкалари, кўрак чувиш ва далага гербицид олиб чиқадиган агрегатлар етказиб бериш топшириғи ўз вақтида бажарилмади. Бунга сабаб корхонамизда қўл меҳнати билан қилинадиган ишнинг кўплигидир. Айниқса йирик деталларга ишлов бериш жараёнининг такомиллашганлиги юқори унумдорликда ишлашимизга тўсқинлик қилмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг партиямиз XXV съездига лойиҳасида ишлаб чиқариш жараёнини автоматлаштириш ва механизациялаштириш тўғрисида: **«Халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида ишлаб чиқариш жараёнларини комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш суръатлари хусусан ёрдамчи ва қўшимча ишларини механизациялаштириш суръатлари жадаллаштирилсин. Саноатда қўл меҳнати билан банд бўлган ишчилар салмоғи анча камайтирилсин»**, дейилган.

Ана шу кўрсатмадан келиб чиқиб муҳокама давомида коллективимизда ўнинчи беш йилликда техника тараққиётини жадаллаштиришга қаратилган аниқ режалар белгилаб олинишини лозим деб ҳисоблайман. Ишлаб чиқариш жараёнини такомиллаштириш режалари изчил амалга оширилсагина, ўнинчи беш йилликда барча техник-иқтисодий кўрсаткичлар бўйича белгиланган топшириқни муваффақиятли бажариш имкони туғилади.

Э. РУСТАМОВ,
«Ўзбексельмаш» заводининг слесари.

Янги бинолар учун

ҚУРИЛИШ

«Бинокорлик материаллари саноатини, қурилиш конструкциялари ва деталлари саноатини янада ривожлантириш кўзда тутилсин. Бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш ҳажми беш йил ичида 1,3 баравар кўпайтирилсин».

(1976—1980 йилларда СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари» тўғрисида КПСС Марказий Комитетининг партия XXV съездига лойиҳасидан).

Қурилиш суръатлари қанчалик тез тараққий этса, замонавий қурилиш материалларига, янги серияли бинокорлик конструкцияларига талаб ҳам шунчалик ошиб бораверади. Қурилиш объектларини муддатидан аввал фойдаланишга топширишда ҳам таъминотчи ташкилотлар катта роль ўйнайди. «Главташкентстрой»га қарашли саноат корхоналари бошқармаси заводлари пойтахтимизда бунёд этилаётган янги осмонўпар биноларни қурилиш материаллари билан етарли даражада таъминлашга сафарбар этилган. Бу борада бошқарманинг 1-темир-бетон буюмлари заводи коллективи айниқса юксак кўрсаткичларга эришяпти.

1-темир-бетон буюмлари заводи асосан шаҳримиздаги барча қурилиш объектлари, шунингдек, республикамиздаги кўплаб йирик қурилишларга бинокорлик материаллари етказиб бермоқда.

Завод тўққизинчи беш йилликда ўтган даврлардагига нисбатан ўсди ва улғайди. Бу ерда 1970 йили 7 миллион 752 минг сўмлик маҳсулот реализация қилинган бўлса, тўққизинчи беш йиллик якунловчи йилида, 9 миллион 72 минг сўмлик темир-бетон буюмлари ишлаб чиқарилди.

Ўтган беш йиллик давомида завод цехлари қайтадан замонавий ускуналар билан жиҳозланди. Бир қатор янги цехлар ишга туширилди.

Заводда деярли беш ойдан буён ўнинчи беш йиллик ҳисобига бинокорлик материаллари ишлаб чиқарилмоқда. Коллектив мавжуд имкониятлардан унумли фойдаланиб, 1975 йил планига қўшимча 3 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарди.

Қурувчи таъминотчилар материаллардан тежаб-тергаб фойдаланиб бир неча минг сўмлик цемент, тахта ва арматура иқтисод қилдилар. Йиллик план топшириқларининг ортиғи билан бажарилишида Я. Перогурский, В. Ариянцев, А. Замекула каби кўплаб ихтирочи ва рационализаторларнинг улушлари айниқса катта бўлди.

И. Пузаткин, Р. Ҳусанов, Ю. Самамбетовлар эса бир неча йилдан буён социалистик мусобақада карвонбошилик қилишмоқда. Корхонада 200 дан зиёд ишчи бир неча ойдан бери ўнинчи беш йиллик ҳисобига маҳсулот ишлаб чиқараётир.

С. Сатторов, Р. Ҳусанов, С. Маҳмудов каби ишчилар КПСС XXV съезди шарафига олган топшириқларини аллақачон бажариб қўйдилар. Улар айни кунларда 1978 йилнинг август ойи ҳисобига темир-бетон буюмлари ишлаб чиқаришяпти.

— Тўққизинчи беш йилликнинг якунловчи йилида планга қўшимча 100 минг сўмлик бинокорлик материаллари ишлаб чиқардик, — дейди завод бош инженери Ю. Баженов. — Ҳозир коллективимиз партиямиз XXV съезди лойиҳалари асосида кўплаб бинокорлик материаллари ишлаб чиқармоқда.

Ҳа, дарҳақиқат корхонада зиммадаги топшириқ ва вазифаларнинг ортиғи билан бажарилишида меҳнатнинг илғор усулларини ишлаб чиқаришга жорий этиш муҳим аҳамиятга эга бўляпти. КПСС XXV съезди шарафига давом этаётган меҳнат декадаларида мазкур завод ишчилари смена нормаларини 1,5—2 ҳиссага адо этишмоқда. Улар шаҳримиз қурувчиларини бинокорлик материаллари билан ўз вақтида таъминлаб, объектларни муддатидан аввал фойдаланишга топширишга катта ҳисса қўшишмоқда. Бу беш йилликда заводнинг ишлаб чиқариш кўлами партиямиз XXV съезди лойиҳаларида кўзда тутилганидек кенгайиб боради. Шаҳримиз қурувчиларига кўплаб миқдорда бинокорлик материаллари етказиб берилади.

Р. ТЎЛАГАНОВ,
Ж. ЭШМУРОДОВ.

КОЛЛЕКТИВНИНГ СОЦИАЛ ТАРАҚҚИЁТИ

ПРОБЛЕМА ва ТАЖРИБА

7. ДАВР БИЛАН ҲАМНАФАС

Олдинги мақолада биз ишчини камол топтириш, ушбу жараёнда мураббийликнинг роли тўғрисида сўз юритган эдик. Бу, шак-шубҳа йўқки, шахсни камол топтиришнинг муҳим таркибий қисми ҳисобланади. Фақат таркибий қисмигина, холос. Шахсни тарбиялаш эса, бирмунча кенг тушунчага эга. Бу ерда ўша киши яшаб меҳнат қилиб турган бутун ижтимоий муҳит платформа ҳисобланади. Маълумки, заводдан ташқарида кишининг ҳатти-ҳаракати қоидага мувофиқ айниқса шахсий қизиқиши, интилиши ва хоҳиши билан белгиланади. Лекин заводда бу муҳит бирмунча уюшқоқлик билан ташкил топган, маълум тартиб-қоидаларга ҳамда бошқаришга бўйсундирилгандир.

Агар ана шу фактни социал планлаштириш нуқтаи-назардан қарайдиган бўлсак, шуни таъкидлаш керакки, бу иш умуман коллективни ҳамда ҳар бир шахсни айрим ҳолда тарбиялаш юзасидан олиб бориладиган мураккаб ва масъулиятли иш участкасидир. Шунга қарамай, кўпгина корхоналардаги социал тараққиёт планларида ана шу бўлимга кам эътибор берилади, кўпгина ҳолларда эса, бунга расмиятчилик билан қаралади.

Бу, шахсни коммунистик тарбиялаш ишидаги катта камчилик ҳисобланади.

Олимлар заводдан ташқари ҳолда ҳам ижтимоий жараёнларни бошқариш мумкинлигини аллақачон исботлаб берганлар, бу ишлар сиёсий-оммавий ишлар ягона комплекси билан боғланган ҳолда олиб борилиши керак. Шуни ҳисобга олиш керакки, бу ерда асосий нуқта ҳар хил: корхоналарда ишлаб чиқариш қизиқишига, корхонадан ташқарида эса, шахсий қизиқишга қаратилган бўлади. Лекин, уларнинг ўртасида ўзаро боғланиш бўлиши керак. Бундай боғланиш ҳаётда ҳақиқатда ҳам мавжуддир.

Ушбу сатрлар муаллифи яқинда Устюртда — Ўрта Осиё — Марказ газ қувури — Ачқала компрессор станцияси қурувчилари ҳузурида бўлди. Қурувчилар машаққатли меҳнат қилмоқдалар. Қум, чанг, узлуксиз шамол эсиб турибди. Лекин, кишилар машаққатли меҳнатдан, маиший шароит қийинчиликларидан нолишмади.

— Агар мумкин бўлса, бизга халқаро мавзуда лекция ўқийдиган билимдон лектор юборсанглар? Айтгандай, кундалик газеталардан ҳам қийналяпмиз, — дейишди ишчилар.

Келинг, ана шу сўзларнинг келиб чиқишини психологик анализ қилиб кўрайлик. Аёвсиз саҳро, тўзонли бўрон, янги озиқ-овқатларнинг ўз вақтида етиб келмаслиги, ишдан сўнг ювиниш учун доим ҳам иссиқ сувнинг бўлмаслиги каби камчиликлар бор. Лекин, қурувчилар бунга парво қилишмайди, чунки бу онгли кишилар камчиликларнинг вақтинчалик эканлигини, бу қийинчиликларга булар бўлмаса, бошқалар бардош беришлиги — улар қураётган станция мамлакатга, жамиятга зарур эканлигини яхши тушунишади.

Улар ижтимоий ҳаётдан четда яшашни хоҳламайдилар. Маънавий жиҳатдан эса, улар давр билан ҳамнафас яшашга интиладилар. Қурувчилар ўзлари учун маданият саройи барпо этилишини эмас, балки амалга оширилиши мумкин бўлган кундалик газеталарни, актуал лекциялар уюштирилишини талаб қилмоқдалар.

Биз атайлаб ишчининг маънавий эҳтиёжини таъминлаш масаласини ҳал этишда социал планлаштиришнинг роли тўғрисида сўз юритдик.

Бизда қандай бўлмасин планни бажариш кетидан қувган раҳбарлар ҳали ҳам бор. Ишчиларнинг цехдан ташқарида қандай яшаётгани, нима билан шуғулланаётгани, нимага интилаётгани, унинг дунёқараши, эстетик ривожланиш даражаси қандай эканлиги бундай раҳбарларни кам қизиқтиради. Ана шу факторлар кишининг меҳнат қобилиятига таъсир кўрсатади, албатта. Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида социал-иқтисодий ривожланиш воситасида ишчиларнинг маънавий такомиллашиш жараёни устидан бошқаришга ҳаракат қилинмоқда.

Бу қандай амалга оширилмоқда?

Социал-иқтисодий ривожланиш планида:

— Ҳар йили партия ва комсомол сиёсий маорифининг ҳамма формаларида камида заводнинг олти минг меҳнаткашини ўқитиш кераклиги битилган.

Ҳозирги пайтда авиасозлар коллективида партия ўқуви ва иқтисодий таълимнинг қатъий системаси вужудга келган. Бош корхонанинг цех ва бўлимларида 26 бошланғич сиёсий мактаб, марксизм-ленинизм асосларининг 120 мактаби, 63 та проблематик назарий семинар, 50 та коммунистик меҳнат мактаби, комсомол сиёсий маорифининг 40 дан ортиқ мактаб ва тўгаraклари ишлаб турибди. Буларда 7 мингга яқин коммунистлар, комсомоллар ва партиясиз активлар ўқимоқдалар.

Биз бу рақамларни коллектив аъзоларининг ғоявий тарбияси қандай кенг кўламда олиб борилаётганлигини кўрсатиш учун келтирдик.

Бу ерда ишнинг сифат томонига ҳам катта эътибор берилмоқда. Партия комитети ўтилаётган машғулотларнинг юқори даражада бўлишини, пропагандистларнинг назарий ва методик тайёргарлиги такомиллашган бўлишлигини кузатиб бормоқда.

Б. А. Кононов, А. А. Пугачев, Ш. Абдуғаффоров, С. М. Егорев, Б. А. Селянин каби тажрибали пропагандистлар олиб бораётган машғулотлар қизиқарли ва мазмунли ўтмоқда. Партия маорифи кабинети ана шу кўп қиррали ишларда етакчилик қилмоқда. Бу ерда тажрибали, пропагандистлик ишини пухта эгаллаган кишилар ишлайди.

Сиёсий ва иқтисодий ўқувнинг завод ишчи-хизматчиларни маънавий эҳтиёжини қондиришдаги аҳамиятига объектив баҳо берадиган бўлсак, булар кенг миқёсда эканлигини таъкидлаб ўтиш керак. Кишиларнинг қизиқиши одатда ҳар хил бўлади. Кўпгина ишчилар ҳозирги замоннинг мураккаб масалаларини, фан ва техниканинг, космонавтика, микробиология, кибернетика, телемеханика каби янги йўналишларини билишга қизиқадилар.

Ишчи-хизматчиларнинг ақлий даражасини оширишда «Билим» жамияти завод ташкилоти муҳим роль ўйнамоқда.

Заводнинг бош корхонасида лекция пропагандаси ҳамда лекторлик борасида Иван Николаевич Лебедев ташаббускорлардан бири ҳисобланади. У тажрибали, халқаро лекторлик билимини пухта эгаллаган. Завод ишчилари билан бўлган ҳар бир учрашуви доимо мазмунли ва қизиқарли ўтади. Иван Николаевич оташин нотиқ, ҳар бир учрашувга пухта тайёргарлик кўради. У цех ва бўлимларда, клуб ва ётоқхоналарда мингдан ортиқ лекция ўқиган бўлса, тингловчилар доимо у ҳақда илиқ гапларни айтишади. Бирлашмада И. Н. Лебедев каби билимдон лекторлар кўплаб топилади. Булар — И. А. Бикбулатов, Н. И. Боровков, А. Л. Вишневский, Б. К. Петров, Н. Г. Настюков ва бошқалардир.

— 1974 йилнинг ўзидагина корхона бўлинмаларида 7400 дан ортиқ лекция ўқилди, 1700 доклад қилинди, — дейди «Билим» жамияти завод ташкилотининг раиси В. П. Яшин. — Бу лекция ва докладларнинг мавзулари турли-тумандир. Умуман беш йилликда ўттиз мингдан ортиқ лекция ўқилди.

Бир неча йиллардан буён бирлашмада 8 факультети бўлган кўп профилли халқ университети ишлаб турибди. Унда бир мингдан ортиқ киши шуғулланмоқда. Мана шу тадбирларнинг ҳаммаси ишчининг ҳар тарафлама камол топишида ёрдам бермоқда.

Шахсни камол топтиришда корхона меҳнаткашларининг умумий билим даражасини ошириш бирмунча самарали ҳисобланади.

Шунинг учун ҳам бирлашмада ана шу масалага алоҳида аҳамият берилган. Ишлаб чиқаришда юқори билимни, саводли ижрочи кераклиги нақадар муҳимлиги ҳақида гапирган эдик. Лекин бу ерда ишнинг бошқа томони, ҳар бир киши учун ҳаётий муҳим бўлган — ўз қадрини билиш ҳам бор.

Ўз қадрини билиш — ишдаги муваффақиятлар, жамиятда ҳурмат қозониш ва билим даражаси, киши билимининг кенг ва чуқурлигини ўз ичига олади. Шуни айтиш керакки, бу хислатлар ҳар бир киши учун зарурдир. Чунки, ҳар бир кишининг кайфияти, иш қобилияти, ҳаётда бир мақсад билан яшаши, умуман ҳаётий йўли кўп жиҳатдан ана шу хислатларга боғлиқдир. Бошқача сўз билан айтганда, бу психологик факторларнинг бутун бир комплексига тааллуқлидир. Коллектив социал-иқтисодий ривожланиш планини тузишда ана шу ҳақда ҳам ўйлашга тўғри келади. Бунга ҳам маълум миқдорда моддий маблағ зарурдир.

Ҳозирги пайтда авиация бирлашмасида кечки мактабларнинг кенг тармоқлари ишлаб турибди. Бу мактабларга ҳар йили корхона ёш ишчиларидан 500 га яқин киши юборилмоқда. Улар фақат ўқишга юборилибгина қолмай, цех ва бўлимлар ўз ўқувчиларининг ўқувини қатъий назорат қилиб турадилар. Ўқувчиларга билим олишлари учун барча зарур шарт-шароит яратиб бериш қоида бўлиб қолган. Агар бирон-бир ёш ишчи қандайдир сабаб билан ўқишни тарк этса, завод партия ва комсомол ташкилоти, раҳбарлар зудлик билан бу ишга аралашадилар ва вужудга келган қийинчиликни бартараф этишда ёрдам берадилар.

Янги кишини тарбиялаш — меҳнат коллективининг тараққиётида бирмунча муҳим масаладир. Шунинг учун ҳам янги кишини тарбиялаш — социал планлаштиришда бош масала бўлиши керак. Кишида билим олиш, барча сиёсий ва ижтимоий воқеаларни билиш давр билан ҳамнафас бўлиш истаги борлиги камлик қилади. Буларни эгаллаш учун унга яна имконият, маълум шарт-шароит ҳам бўлиши керак.

Шахсни камол топтиришда уй-жой шароити, маданий ҳордиқ чиқариш зонаси, спорт базаси, кутубхона, бадиий ҳаваскорлик тўгаракларининг мавжудлиги каби муҳим факторлар катта таъсир кўрсатади. Буларнинг ҳаммасини яратиш зарур, булар эса инсонга хизмат қилиши керак. Авиасозлар коллективида шахсни ҳар тарафлама камол топшириш учун кўпгина ишлар қилинмоқда.

Бу ҳақда навбатдаги мақолада батафсилроқ тўхтаб ўтамиз.

И. МУНАЕВ.

ИЗЛАНИШ САМАРАСИ

ФАН

Партия ва ҳукуматимиз бобо деҳқонларимизни мўл-кўл минерал ўғитлар билан таъминлашни асосий вазифалардан бири қилиб қўйган. КПСС Марказий Комитетининг яқинда эълон қилинган партиянинг XXV съезди лойиҳасида ҳам бу соҳадаги асосий режалар бирмабир белгилаб берилган. Ана шу улуғвор вазифаларни бажаришга олимларимиз ҳам муносиб ҳисса қўшиб келишмоқда.

Шу жиҳатдан олганда Ўзбекистон ССР Фанлар академияси химия институтининг академик М. Набиев раҳбарлигидаги республикада ягона минерал ўғитлар бўлими ходимларининг амалга ошираётган ишлари диққатга сазовордир.

Бўлим олимлари учун 1975 йил, айниқса самаралар йили бўлди. Бўлимдаги мавжуд етти лабораторияда халқ хўжалиги учун жуда муҳим тадқиқотлар якунланди. Уч киши докторлик, саккиз киши кандидатлик диссертацияларини муваффақият билан ҳимоя қилдилар. Бўлимдаги илмий ишларни ўзида жам қилган иккита монография нашр қилинди. Ҳамма бажарилган ишларда халқ хўжалиги, саноатимиз учун актуал бўлган масалалар диққат марказида туради.

Биргина таркибида мис бўлган аммофоснинг ишлаб чиқарила бошлаганлиги натижасида йилига 1,2 миллион сўм иқтисод қилинади. Таркибида мис бўлган аммофос биологик актив ўстириш омили бўлиб, ғўза ниҳолини яхши ўстиради ва унинг ҳосилдорлигини кескин даражада оширади.

Бу йил бўлим олимлари томонидан яратилган яна бир янги («ЦАКС» деб номланувчи) дефолиант пахтазорларимизда синовдан ўтди. Жиззах областидаги 500 гектар пахта майдонига шу дефолиант қўлланилди.

Академик М. Н. Набиев томонидан яратилган «СУМ-V-Ж» деб аталувчи минерал ўғити устида олиб борилган кузатишлар яхши натижалар билан якунланди. Ҳозир у саноат миқёсида ишлаб чиқаришга тадбиқ этилди. Бу ўғит ҳозиргача маълум бўлган азотли ва фосфорли ўғитлардан арзон ҳамда катта иқтисодий самара беради.

Икки компонентли бу янги суюқ ўғит таркибида ҳам азот, ҳам фосфор элементлари мавжуд. Энди пахтакорларимиз ерга азотли ёки фосфорли 2 хил ўғитдан солмай, бу янги суюқ препаратдан фойдаланаверадилар.

Маълумки, цемент заводлари печларидан жуда катта миқдорда цемент чанги чиқади. Шу пайтгача бу чанг чиқинди сифатида ташлаб юборилар эди. Бу нарса ҳам бўлим ходимлари назаридан четда қолмади. М. Н. Набиев ва Р. Г. Осипова раҳбарлигида илмий ходим Ш. Исломов томонидан цемент чангидан хлорсиз калийли ўғит олиш устида иш олиб борилди. Бу соҳадаги илмий тадқиқотлар кандидатлик диссертациясини ёқлаш билан якунланди.

Б. М. Беглов ёш, талантли олим. У жуда кўп илмий ишлар, кашфиётлар авторидир. Олим ўтган йили докторлик диссертациясини муваффақият билан ҳимоя қилди.

Олим А. Н. Семенова раҳбарлигида қишлоқ хўжалигимиз учун талайгина иқтисодий самара берадиган ишлар қилинди. Унинг раҳбарлигида илмий иш олиб борishган химия фанлари кандидатлари Д. Юнусов ва С. Тўхтаев томонидан таклиф қилинган таркибида қаҳрабо кислотаси бўлган аммофос ишлаб чиқаришни Олмалиқ химия заводи йўлга қўйди. Ўстирувчи восита ҳисобланган бу препарат ғўза ривожи жараёнида муҳим роль ўйнайди.

Ҳозирги вақтда республикамизда йилида қарийб 6 миллион тонна минерал ўғит ишлаб чиқарилмоқда. Бу мўл ҳосил етиштиришнинг муҳим омили, юртимиз фаровонлигидир.

КПСС Марказий Комитетининг «1976—1980 йилларда СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари» тўғрисида Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XXV съездига лойиҳасида химия саноатининг юксалиши, 1980 йилга келиб минерал ўғитлар ишлаб чиқаришни 143 миллион тоннага етказиш кўзда тутилган. Барча совет кишилари қатори бўлим олимлари ҳам партиямизнинг улуғвор планларини якдиллик билан қарши олдилар.

Бу ҳужжат минерал ўғитлар химияси бўлими ходимлари ўртасида муҳокама қилинди. Олимлар партиямиз белгилаб берган бу вазифаларини ўзларининг жанговар иш планлари сифатида қабул қилдилар.

М. ҲАМРОЕВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Химия институтининг ходими.

СУРЪАТНИ ТЕЗЛАШТИРАМИЗ

ТРАНСПОРТ

«1976—1980 йилларда СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари» тўғрисида КПСС Марказий Комитетининг партия XXV съездига лойиҳасида «Энг янги ва ихтисослаштирилган транспорт воситаларини жорий этиш... учун транспорт йўли қурилишини кенгайтириш ер қали ҳамма турдаги транспортни янада ривожлантириш ва техника билан қуроллантириш таъминлансин», дейилган.

Биз метроқурувчилар партиямизнинг ана шу муҳим ҳужжатида айтиб ўтилган кўрсатмаларга амал қилиб, Ўзбекистон пойтахти метросини тезроқ қуришга ҳаракат қиляпмиз. Ўтган 1975 йил ҳам биз метро қурувчилар учун ғоят самарали йил бўлди. Биз Тошкент метросининг «Халқлар дўстлиги» бекатининг ер ости қасри қурилишида ўтган йили 2180 куб метр монолит бетон ётқизиш ишларини бажариб 1216 куб метрдан ортиқ йиғма темир-бетон конструкцияларини монтаж қилишга муваффақ бўлдик. Бунда 2-туннель отрядининг А. Прособов бошлиқ бригадаси азаматларининг ҳиссаси айниқса катта бўлди.

Ўтган йилнинг биринчи ярим йиллигига қадар бу бригада «Пахтакор» ва «Халқлар дўстлиги» метро станциялари оралиғида икки йўлли ер ости йўлларини қуриб бўлишди. Шу кунларда бу трассада гидрогеология ва ер ости сувларини қамайтириш ишлари амалга ошириляпти. Шунингдек, метро йўллари туннелларини ташкил этган блоклар бир-бирига туташтирилган чокларни — сейсмик белбоғларни бетон қоришмалари билан суваш каби ишлар ҳам амалга ошириляпти.

Ўтган йили станция қасри қурилишида ҳам асосий қурилиш-монтаж ишларини жонлантиришга муваффақ бўлдик. Платформалар ва вестибюль қурилишларини бошлаб юбордик. Яқинда станция томини ҳам тўла ёпиб бўламиз.

1976 йил биз метросозлар учун айниқса масъулиятли йилдир. Чунки, биз ана шу йили Тошкент метроси барча станциялари қурилишида асосий ишларни ниҳоясига етказиб, 1977 йилда метро поездлари юриши учун пухта замин тайёрлашимиз зарур. Шу кунларда биз метро қурувчиларнинг бутун диққат-эътиборимиз партиямиз съезди лойиҳаларида айтиб ўтилган кўрсатмаларга амал қилиб, Тошкент метро қурилишини янада тезлаштиришга эришиш, шунингдек, ҳар бир қурилиш участкаларида юксак самарадорликни қўлга киритиш билан партиямиз XXV съездини муносиб кутиб олишга қаратилган.

Тошкент метросининг муҳим участкаларидан бири бўлган «Халқлар дўстлиги» станцияси қурилишида ишлар уч сменада ташкил этилган бўлиб, бу қурилиш ишлари суръатини янада тезлаштиришга имкон беряпти. Биз метро қурувчилар бу станция қурилишидаги асосий ишларни тез орада тугаллаб пардозловчиларга иш фронти тайёрлаб бериш учун қурилиш ишлари суръатини бўшаштирмаяпмиз.

А. ПЎЛАТОВ,
Тошкент метро қурилиш трестига қарашли 2-туннель отрядининг смена инженери.

◆ Ёш самолётсозларнинг кўпчилиги кечки самолётсозлик техникумида ўз малакаларини оширмоқдалар. СУРАТДА: ишчи Г. Павлючкова машғулот пайтида. ◆ Янги туғилган чақалоқларни тантанали вазиятда рўйхатга олиш — турмуш ҳаётидан мустаҳкам ўрин эгаллаган янги маросимлардан бири. (ўнгдаги сурат).

Саломатлик ҳақида суҳбатлар

•ХАСТАЛИКНИ ДАВОЛАШ ЙЎЛИ
•ВИТАМИНЛИ ТАОМЛАР ФОЙДАСИ
•САЙР ЭТИНГ, ЧАРЧОҚНИ ЁЗИНГ

БУЙРАКНИ АВАЙЛАНГ

«Ҳурматли редакция! Буйрак хасталиги нима, уни даволаш чораси борми? Бу дарддан сақланиш учун нима қилиш керак? Шу ҳақда маълумот берсангиз.

М. ҲОЛИҚОВ,
Андижон области Балиқчи район партия комитети ходими».

Одам организмининг модда алмашинуви жараёнида ҳосил бўладиган маҳсулотларни ажратишни буйраклар бажаради.

Буйраклар икки системадан — коптокчалардан ва каналчалардан ташкил топган. Коптокчалар буйрак майда артерияларининг охири бўлган капиллярнинг ўзаро шохобча ҳосил қилган чигилидан иборат. Ҳар бир коптокча Шумлянский деб номланувчи капсула билан ўралиб, каналчалар ҳосил қилади. Буйракда ҳосил бўлган пешоб қайтадан фильтрланиб, айрим моддалар қонга сўрилса, организм учун зарар келтирувчи азот қолдиқлари у билан ташқарига чиқарилади. Буйрак орқали бир суткада 1,5 литр пешоб ажратилади.

Буйрак фаолияти бузилса, бемор кўп ёки кам пешоб ажратадиган бўлиб қолади. Айрим касалликларда оғриқ зўраяди, ҳатто пешоб тўхтаб қолиб, бемор ҳаётига хавф туғдиради.

Буйрак касаллиги бир ёқлама ёки икки ёқлама учраши мумкин. Буйрак тоши, ўсимталар кўпинча бир ёқ буйракда бўлса, яллиғланиш касалликлари иккала буйракда баробар бошланади.

Буйракдаги яллиғланиш уч группага бўлинади: 1. Нефрит — бунда буйрак коптокчалари яллиғланади. 2. Нефроз деб номланувчи касаллик буйрак каналчалари эпитель ҳўжайраларининг айнаши туфайли ривожланади. 3. Нефросклерозда буйрак майда артериялари склероз жараёнига учрайди.

Ўткир нефрит касаллигига инфекция ёки киши организмининг бирор нарсага сезувчанлигининг ортиши сабабчи бўлади. Болаларда рўй берадиган скарлатина, ангина касалликларининг икки-учинчи ҳафталарида ўткир нефрит пайдо бўлиши мумкин. Ўткир нефрит одатда тўсатдан бошланади. Бемор дармонсизланиб, боши ва бели соҳасида оғриқ пайдо бўлади, ҳаллослайди, тўш остида оғриқ пайдо бўлади, кўнгли айнийди. Бу аломатлар уч-беш кун давом этиб, сўнг йўқолади. Беморнинг юз ва белларида, қориннинг олдинги қисмида, оёқ-қўлларида шиш пайдо бўлади. Бу шишнинг олди олинмаса, бўйин ва танага тарқалади. Юрак иши бирмунча заифлашади. пешоб ажратиш камайиб, у худди «гўшт сели»га ўхшаб қолади. Лабораторияда анализ қилиб кўрилса, солиштирма оғирлиги (нормада 1016— 1018) ортганлиги, кўплаб оқсил, қизил ва оқ қон таначалари борлиги аниқланади. Ўткир нефрит ўз вақтида даволанса, бемор бир неча ҳафтада тузалиб кетади.

Нефритнинг оғир хилида бемор баданидаги шиш кўпаяди, умумий аҳволи оғирлашади, артериал босим ортади, бемор эс-ҳушини йўқотиб, чуқур уйқуга кетади. Тана мускуллари тортишиб, қисқаради. Кўзлари ғилайлашиб, кўрмай қолади. Бу ҳолат 5 минутдан 30 минутгача давом этиб, сўнг бемор ухлаган кишидай ётади. Ўзига келгач, узоқ вақтгача довдирагандек юради. Ўткир нефрит ўз вақтида даволанмаса, сурункали нефритга айланиб, йиллаб давом этади. Бунда буйрак элементлари йўқолиб, бириктирувчи толалар билан алмашади, натижада буйрак буришиб, кичиклашиб, ўз шаклини йўқотади. Бунда беморни тузатиб бўлмайди.

Сурункали юқумли касалликлар, заҳарланиш нефрозни ривожлантиради. Беморда умумий бетобланиш белгиларидан ташқари, юз-қўллари шишиб, бу шиш бўйин ва гавдани қоплайди. Пешобда кўплаб оқсил аниқланади.

Буйрак майда артерияларининг склеротик ўзгариши туфайли нефросклероз юзага чиқади. Нефросклерозда буйракнинг иши аста-секин бузилиб, беморда бош оғриқ, кўп пешоб ажратиш ҳолати— полиурия аниқланади.

Беморларда буйрак жомининг яллиғланиши тез-тез учраб туради. Бу касаллик пиэлит дейилиб, йиринг туғдирувчи стафилаккок, спрептококк туфайли, кўпинча шамоллашдан сўнг пайдо бўлади. Пиэлитда беморнинг ҳарорати кўтарилиб, бели оғрийди, бемор тез-тез пешоб ажратади. Пиэлит кўпинча пешоб халтасининг яллиғланиши цистит билан бирга учрайди. Беморнинг пешоб ажратиши оғриқ, ачишиш билан рўй беради.

Қирқ беш-эллик ёшлардан кейин эркакларнинг 30— 35 процентида простата безининг катталашиши (простата безининг аденомаси) пешоб йўлини тўсиб, унинг тутилишига сабаб бўлади. Простата безининг аденомаси аста-секин ривожланиб юзага чиқади. Ниҳоят бемор пешоб ажратолмай, оғир аҳволга тушади. Бундай ҳолда беморга тез медицина ёрдами берилади.

Ўткир нефритда беморга дорилардан антибиотиклар, витаминлар, кальций хлор ишлатилади. Қон босими ортиб — уримия (пешоб моддаси билан заҳарланиш) ҳолати бўлса, билак венасидан қон чиқариб, мускул орасига магнезий сульфат эритмасининг 25 процентлигидан 10 миллиграмм юборилади.

Нефрозда асосан касалликнинг сабабчиси даволанади. Буйрак жомчаси ва пешоб халтаси яллиғланганда антибиотиклар ишлатиш билан бирга, кўп суюқлик тутувчи мевалар: кўк чой, тарвуз берилади.

Простата безининг аденомаси туфайли оғриган беморлар уролог-врачларга мурожаат қилишлари лозим.

Буйрак касалликларини даволашда парҳез катта аҳамиятга эга.

Ўткир нефритда беморлар тузли овқатлардан, спиртли ичкиликлардан сақланишлари лозим. Туз таркибидаги натрий иони организмдаги суюқликни сақлаш, шиш кўпайишига сабаб бўлади. Ўткир нефритда организмдан натрийнинг ажралиши қийинлашади. Бу ҳолат артериал босимнинг ортишига олиб боради.

Ўткир нефритда беморни бир-икки кун оч қўйиб, суюқлик бериш ниҳоятда чекланади. Бу билан буйракка бир оз бўлса-да дам берилади. Беморлар бунга чидай олмасалар, қанд, ҳўл мева сут ва қовоқ пишириб берилади.

Нефритда қуйидаги кундалик таомлардан овқат менюси тавсия этилади:

1]. Соат 8.30 да нонуштага 75 грамм қиём, бир кишилик манни бўтқа, бир стакан сутли чой.

2]. Соат 11 да иккинчи нонуштага шакар сепиб, пиширилган икки дона олма ёки қириб, шакар аралаштирилган сабзи.

3]. Соат 14.00 да тушки овқат—ҳар хил сабзавотлардан тайёрланган жаркоп, сабзи, олма, лимон билан тайёрланган салат.

4]. Соат 17.00 да ярим кунлик таом — сут аралаштирилган чой.

5]. Соат 20.00 да кечки овқат—олмадан тайёрланган балиш, шакар сепиб пиширилган икки дона олма, сув билан суюлтирилган мева шарбати.

Беморларга бир суткада 30 грамм сариёғ, 70 грамм қанд истеъмол қилиш тавсия этилади.

Ҳар куни беморга тузи ниҳоятда паст қилиб ёпилган лочира нон берилади.

Буйрак касалликларининг олдини олиш учун сурункали танзиллит, тишнинг бузилиш хасталикларини ўз вақтида даволаш лозим.

Организмни чиниқтириш, жисмоний тарбия билан мунтазам шуғулланиш, очиқ ҳавода бўлиш, сув ҳавзаларида, дарёларда чўмилиш, баданни ҳўл сочиқ билан артиш организмнинг соғлом ўсишини, саломат бўлишини таъминлайди.

Буйрак касалликлари бор беморлар врач маслаҳати билан қуруқ иқлимли курортлардан Байрам-Алига юборилади.

С. ФАЙЗУЛЛАЕВ,
Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган врач.
Н. БОЙМАТОВ,
врач-терапевт.

ОТАЛИҚ КОРХОНАЛАРИ ЁРДАМИДА

Умумий таълим мактабларининг юқори синф ўқувчиларини меҳнат билан тарбиялаш ҳамда насб-ҳунарга муҳаббат уйғотиш мақсадида СССР Министрлар Советининг 1974 йил 23 августдаги Қарорига биноан Ўзбекистонда ўнлаб мактабларaро ўқув-ишлаб чиқариш комбинатлари ташкил этилган. Унинг цехларида, кабинетларида, лабораторияларида йигит ва қизлар ўзлари танлаган насб бўйича асосий малакага эришади. Оталиққа олган корхоналар ўзаро мажбуриятлар асосида комбинатларга хом ашё беради, бунинг эвазига ўқувчилар тайёрлаган маҳсулотдан олади. Ўқув процесси республика Маориф министрлиги ишлаб чиққан программа бўйича олиб борилади.

Бундай комбинат шаҳримиздаги Фрунзе районида мавжуд. У ўтган йили ташкил этилган.

СУРАТДА: механик Георгий Иванович Меренкулов ўқувчиларга (олдинги планда 118-мактабнинг 10-синф ўқувчиси Ёқут Ражабова) тикув машинасининг тузилишини тушунтирмоқда.

В. Николаи фотоси.
УзТАГ.

Уйқуга ётишдан олдин

БИЛИБ ҚЎЙГАН ЯХШИ

Тинч, тиниқиб ухламаслик касаллик белгисидир. Кўпинча энг оддий гигиена қоидаларига риоя қилинмаса ҳам киши тинч ухлай олмайди ва уйқуга тўймайди.

Кечки пайт ўзингизни ҳаддан ташқари чарчатманг, телевизорни кўп кўрманг, оғир юмушлар қилманг. Кечқурун қаттиқ ҳаяжонланиш, асабийланиш, ваҳима қилиш уйқуни қочиради.

Кечқурунги овқатни ҳаддан ташқари кеч ва кўп емаслик керак. Кечқурун сабзавотли, қайнатма овқатларни ейиш тавсия этилади. Кефир ва творог ейилса осон ҳазм бўлади. Айниқса, аччиқ чой ва кофе уйқуни қочиради.

Уйқуга ётишдан икки соат олдин очиқ ҳавода сайр қилиб келишга эринманг. Уйқуга ётишдан олдин тишни тозалаб, оғизни чайишни унутманг.

Кечқурун оёқни илиқ сувга солиш жуда фойдали, бунда оёқ териси тозаланади, чарчоқ ёзилади ва киши яхши ухлайди. Илиқ сувга латта ҳўллаб баданни артиш, иложи бўлса илиқ сувда чўмилиб олсангиз жуда яхши бўлади. Шунда киши тинч, тиниқиб ухлайди ва руҳи тетик бўлади.

ШАПКЎРЛИК САБАБИ

«Ҳурматли редакция! Шапкўрлик нимадан бўлади, уни қандай даволаш мумкин?

С. ВОСИҚОВ,
ишчи».

Кундузи яхши кўрадиган баъзи кишилар қош қорайиши билан деярли ҳеч нарсани кўра олмайдилар. Шапкўрлик деб шуни айтишади.

Қоронғи тушиши билан кўзнинг ёруғни сезиш қобилияти юз минг марталаб кучаяди. Лекин тунда кўролмайдиган кишиларда таёқчалар ёруғни сезувчи элементлар нормал ишламайди. Шу сабабли улар кучсиз ёруғликни яхши сезолмайди.

Шапкўрликдан қутилмоқ учун аввало асосий касалликни эринмай даволатиш керак. Бундай хасталикка кўпинча витаминларни, айниқса, А витаминини кам истеъмол қилиш сабаб бўлади. Ҳаддан ташқари чарчаш, оғир касалликларни бошдан кечириш, спиртли ичимликларга ружу қилиш шапкўрликка йўл очади.

Шапкўрликнинг олдини олиш учун А витаминини мўл бўлган овқатлар — сариёғ, сут, тухум еб туриш жуда муҳим. Сабзи, қовоқ, кўк пиёз, помидор, кўк нўхат, апельсин, қорақат, олича, ўрик жуда фойдалидир.

Шапкўр бўлган кишиларга балиқ мойи ёки А витамини буюрилади. Уларни врач кўрсатган миқдорда истеъмол қилиш керак.

Шаҳар физиотерапия поликлиникаси йил сайин энг замонавий медицина асбоб-ускуналари билан жиҳозланмоқда. Бу ерда совет медицинаси эришган энг янги даволаш усулларидан кенг фойдаланилмоқда.

СУРАТДА: аэрозол ультратовуш методи билан даволаш кабинетининг ишчан ҳамшираси Александра Гудмахер.

М. Нуриддинов фотоси.

ИНСТИТУТНИНГ ЯНГИ БИНОСИ

Украина ССР Фанлар академиясининг академиги Н. М. Амосов бошчилигидаги Киев сил ва кўкрак хирургияси илмий-тадқиқот институтининг юрак-томир хирургияси клиникасида янги олти қаватли корпус ишга тушди. Уни «Главкиевгорстрой» қурувчилари муддатидан олдин барпо этдилар. 10 минг квадрат метр майдонга кенг касалхона палаталари операция заллари, лабораториялар жойлашди.

Ҳозир машҳур клиникада йилига 1500 операция қилинади. Улардан учдан бир қисми сунъий қон айланиш аппарати ёрдамида амалга оширилади. Янги корпуснинг ишга туширилиши коллективга янги операцияларни ўзлаштириш, операциядан кейинги тикланиш процессини илмий асосга қўйиш имконини беради.

(ТАСС).

•ФАН ОЛАМИДА

Синовлар ва кашфиётлар

Бирлашган ядро тадқиқотлари институтининг интернационал олимлар коллективида шу халқаро ташкилот бунёд этилганидан бери ўтган қарийб 20 йил ичида ўн тўртта катта кашфиёт қилинди: янги зарралар, микроскопик дунёнинг янги ҳодисалари, янги кимёвий элементлар очилди. Бу кашфиётларнинг ҳаммаси СССР Министрлар Советининг ихтиро ва кашфиёт ишлари давлат комитетида рўйхатга олинди. Янги йил арафасида институт директори, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Н. Н. Боголюбов ТАСС мухбири билан қилган суҳбатида шу гапларни маълум қилди.

— Ўтган йил, — деди у, — биз учун ниҳоятда самарали бўлди. Эндиликда институтнинг энг катта тезлатгичи синхрофазотронда протон ва дейтронлардан ташқари альфа зарралар ҳам юксак энергияларга қадар тезлатилмоқда: синхрофазотрон релятивистик ядроларнинг дунёда биринчи тезлатгичи бўлиб қолди. Оғир ионларнинг кучли тезлатгичида ядровий реакциялар механизмини тадқиқ этиш борасида жуда муҳим ишлар бажарилди. Институтнинг бир группа физиклари ядровий стабиллик ҳади яқинидаги атом ядроларини синтез қилиш ва уларнинг хоссаларини ўрганиш борасидаги бир туркум ишлари учун СССР Давлат мукофотини олди. Синхроциклотрон билан импульсли экспериментал реакторда ўтказилган тадқиқотларда қимматли илмий натижалар олинди.

Дубна физиклари бошқа катта физика институтларининг энг замонавий тезлатгичларидаги экспериментларда актив қатнашмоқдалар. Бирлашган ядро тадқиқотлари институтининг олимлари Серпухов шаҳри яқинидаги протон синхротронида тезлатгич иш вақтининг учдан бир ҳиссасини банд қилаяптилар. Бу тезлатгич Европада энг катта тезлатгич ҳисобланади. Бултур шу жойдаги «Людмила» водород пуфак камераси ёрдамида юксак энергияда антипротон билан протон ўзаро таъсирининг 170 мингта фотосурати олинди. Янги оригинал установка—учқунли магнит спектрометрида пимезон билан ядро ўзаро таъсирининг 300 мингдан ошиқ фотосурати олинди. Физикларимиз Серпуховдаги тезлатгичда яна учта катта установкада экспериментлар олиб бораяптилар. Шу экспериментларда институтда қатнашаётган бошқа социалистик мамлакатларнинг физиклари ҳам совет олимлари билан биргаликда иштирок этмоқдалар.

Н. Н. Боголюбов Дубна билан Серпуховдаги ядро установкаларида ўтказилган тажрибалардан олинган катта ва қимматли илмий материал Дубнадаги автоматлар ва электрон-ҳисоб машиналаридан ташқари институтда қатнашувчи социалистик мамлакатларнинг илмий марказларидаги, шунингдек баъзи иттифоқдош республикаларнинг пойтахтлари — Тбилиси, Тошкент, Олмаота ва бошқа шаҳарлардаги автоматлар ва электрон-ҳисоб машиналарида ҳам ишлаб чиқилаётганлигини маълум қилди.

Н. Н. Боголюбов суҳбат охирида бундай деди:

— КПСС Марказий Комитетининг «1976—1980 йилларда СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари» тўғрисида партия XXV съездига лойиҳасида, шунингдек бошқа социалистик мамлакатларнинг планларида фан-техника тараққиёти учун катта аҳамиятга эга бўлган фундаментал тадқиқотларни ривожлантиришга катта эътибор берилади. Бирлашган институтимиз ядро физикаси ва техникаси соҳасида социалистик интеграцияни таъминлашда муайян роль ўйнади. Институтнинг интернационал коллективи ўз олдида турган вазифаларни бажариш учун янги беш йилликда ҳам барча куч-қувватларини сарфлайди.

Дубна.

ПУХТАЛИГИГА КАФОЛАТ БЕРИЛДИ

Волжск автомобиль заводининг «ВАЗ—2101» машинасига иккинчи бор Давлат Сифат белгиси берилди. Қайта аттестацияга қўйишдан аввал катта тайёргарлик ишлари ўтказилди: автомобилни янада яхшилаш тадбирлари амалга оширилди. Унинг кузови янада герметик қилинди, мотордан чиқувчи газларнинг заҳари озайтирилди.

«ВАЗ—21011» автомобилига ҳам Давлат Сифат белгиси берилди. Эндиликда «Жигули»нинг тўрттала модели ҳам фахрли бешбурчак белги билан чиқарилмоқда.

(ТАСС).

•Маданият хроникаси

ТОМОШАБИНЛАР КЎПАЙМОҚДА

Ўзбекистон ССР Давлат Санъат музейи янги бинога кўчиб ўтгандан буён бу ердаги экспонатларни 600 мингдан ортиқ томошабин келиб кўрди. Шу вақт ичида санъатнинг турли соҳалари ҳақида ҳикоя қилувчи 150 га яқин лекция, 70 дан ортиқ ҳужжатли фильм намойиш қилинди.

Музей залларида Иттифоқимиз ва чет эллик рассомларнинг бир қатор кўргазмалари намойишга қўйилди. Совет Иттифоқидаги музейлар ва улардаги машҳур экспонатларнинг тарихи ҳақида ҳикоя қилувчи рангли ҳужжатли фильмлар ҳам қизиқиб томоша қилинмоқда.

М. АҲМЕДОВ.

МУЗЕЙ БОЙИБ БОРАЯПТИ

Жиззах районидаги Ўзбекистон колхозида бахт ва шодлик куйчиси Ҳамид Олимжоннинг уй-музейи мавжуд. Музей очилганига унча кўп вақт бўлгани йўқ. Шундай бўлсада, Тошкентдаги кўплаб маданият муассасаларининг оталиқ ёрдами туфайли музей тобора бойиб бормоқда. Жумладан, нашриётлар Ҳамид Олимжоннинг кўплаб асарлари янги нашрларини юборишди. Полиграфия корхоналаридан эса хилма-хил плакатлар олинди. Ҳозир музейда шоир асарларининг жуда кўплаб нусхаларини ўз ичига олган 6500 жилд китоб фондига эга бўлган кутубхона ишлаб турибди. Бу ерда Ҳамид Олимжоннинг бир қатор асарлари қўлёзмалари билан танишиш мумкин.

Музейда Тошкентдан келган маданият ва санъат арбоблари, таниқли шоир ва ёзувчилар тез-тез меҳмон бўлиб туришади.

Қ. СУФИЕВ.

СТУДЕНТЛАР СПЕКТАКЛИ

Тошкент маданий-оқартув техникумининг битирувчи курс студентлари Б. Лавреневнинг «Оддий воқеа» асарини саҳналаштирдилар. Бу спектакль «Ёш гвардия» театри биносида намойиш этилди.

Саҳна асаридаги асосий ролларни студентлардан А. Сиддиқов, Т. Абдулазизов, А. Бойжонов, И. Узоқов ва бошқалар ижро этдилар.

Спектакль йиғилганлар томонидан қизғин кутиб олинди.

ОЛАМ ЯНГИЛИКЛАРИ

АССОРТИМЕНТИ ҲАМ КЎПАЙДИ

БУДАПЕШТ. Халқ Венгриясидаги мебель саноатининг ходимлари 1975 йилни катта муваффақиятлар билан якунладилар. ВХРда мебель ишлаб чиқариш 1970 йиллагига нисбатан 50 процент ошди. Унинг турлари ҳам сезиларли даражада кўпайди. Мебель фабрикалари беш йиллик мобайнида 200 дан кўпроқ янги турдаги мебеллар ишлаб чиқаришни ўзлаштирди.

Жаҳоннинг 44 мамлакатига

ВАРШАВА. Ўтган йили Польшадаги «ЛЕТ» авиакомпаниясининг самолётлари тўрт қитъадаги 44 та аэродромга қўнди. Бир йил ичида бу самолётлар ҳаммаси бўлиб 1 миллион 600 минг пассажир ташиди. Бу эса беш йилликнинг охирги йилида кўзда тутилганидан анча кўп, айни вақтда компания учун мутлақ рекорддир. Шу вақтгача «ЛЕТ» авиакомпаниясининг хизматидан шу қадар кўп киши фойдаланган эмас эди.

(ТАСС).

ИХТИЛОФЛАР КУЧАЙМОҚДА

ЛОНДОН. Сўл лейбористларнинг ташаббуси билан лейбористлар партиясининг миллий ижроия комитети ҳозир партиянинг иқтисодий ва социал соҳалардаги 1976 йилги ҳаракат программасини ишлаб чиқмоқда. «Морнинг стар» газетасининг хабар қилишича, программада мамлакат экономикасидаги давлат секторини кенгайтириш кўзда тутилмоқда, жумладан тўртта энг катта банкни ва Англиядаги бошқа бир қанча жуда муҳим молия муассасаларини давлат ихтиёрига олиш таклиф этилмоқда.

Партия ижроия комитетининг аъзоси, энергетика министри Антони Вежвуд Бенн программага мамлакат «Умумий бозор»га қўшилишининг ҳалокатли оқибатларига қарши курашиш зарурлиги тўғрисидаги моддани ҳам киритишни таклиф этди.

Нуфузли сўл лейбористларнинг янги йил нутқлари ҳам ҳукуматнинг иқтисодий ва социал проблемалар соҳасидаги йўлидан норозилик кучайиб бораётганлигидан далолат беради. Умумпалатасининг аъзоси Ф. Оллаун сайловчиларга янги йил мурожаатида: мен бундан буён ҳам парламентда ҳукуматнинг социал эҳтиёжларга қилинадиган ҳаражатларни «кўпайтирмаслик» ниятига қарши кескин кураша бераман, деди.

КАПИТАЛ МАМЛАКАТЛАРИДА ИШСИЗЛИК

БРЮССЕЛЬ. Ҳозирги вақтда дунёнинг ривожланган капиталистик мамлакатларида 17 миллионга яқин ишсиз бор. «Драпо руж» газетаси шу маълумотни эслатиб, 1975 йилда «Умумий бозор» мамлакатларида ишсизлар айниқса тез суръатлар билан кўпайиб борганлигини, бу мамлакатларда иш тополмай юрган 5 миллион киши рўйхатга олинганлигини қайд этади. Европа иқтисодий уюшмасига аъзо бўлган мамлакатлар орасида ишсизларнинг кўпайиши жиҳатидан Дания биринчи ўринда турибди. Бу мамлакатдаги ишсизлар 103,5 процент кўпайган. Ишсизлар 81,9 процент кўпайган Англия, 79,5 процент кўпайган Бельгия ва 77 процент кўпайган Франция шундан кейинги ўринларни оладилар.

* * *

ВАШИНГТОН. Миллий шаҳар уюшмаси ташкилотининг маълумотига қараганда, АҚШдаги ишсизлик даражаси ўрта ҳисобда 8.3 процент бўлиб турган бир пайтда негрларнинг 26 проценти ишсиздир. Мамлакат қора танли гражданларининг кўпчилиги истиқомат қилаётган камбағалчилик районларида негрларнинг 50 проценти иш тополмаяпти.

* * *

ДУБЛИН. Ирландиядаги ишсизлар ўтган йилнинг охирида 110 минг кишидан ошиб кетди. Ирландия иқтисодчиларининг фикрича 1976 йилда мамлакатдаги ишсизлар 130 минг кишига етади.

(ТАСС).

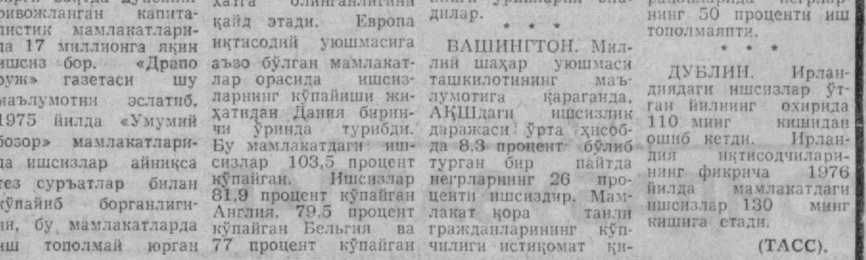

Японияда иқтисодий кризиснинг давом этаётганлиги ва маҳсулотларга талаб пасайиб кетганлиги муносабати билан қатор йирик компаниялар ишлаб чиқаришни қисқартиришяпти. Айрим фирмалар ишлаб чиқаришни вақтинча тўхтатиб қўйишяпти ёки корхоналарни беркитиб, ишчиларни бўшатиб юборишяпти.

СУРАТДА: Токиодаги ёпилган «Фудзицу оэйко» металлургия заводи дарвозаси олдида. Ишчилар ишдан бўшатишга қарши шиорлар ёпиштириб ташлашган.

Е. Зацепина фотоси, ТАСС фотохроникаси.

ДАВЛАТ СЕКТОРИ ЎСМОҚДА

ИСЛОМОБОД. Покистонда давлат секторини ривожлантириш программасига катта эътибор берилмоқда. Ҳозирги вақтда тузилаётган янги беш йиллик планга мувофиқ давлат секторини ривожлантириш мақсадларига 3 миллиард доллар ажратилади. Бош министрнинг иқтисодий масалалар бўйича махсус ёрдамчиси Феруз Кайзер Лохурда шундай деди.

Индустрлаштиришнинг шу қадар кенг программаси ҳозиргача Покистон тарихида амалга оширилган эмас эди, деб уқдириб ўтди у. Феруз Кайзер дўст мамлакатларга, шу жумладан Совет Иттифоқига мазкур программани амалга оширишда берилаётган ёрдам учун миннатдорчилик изҳор қилди.

Программада Карочида Совет Иттифоқининг иқтисодий ва техникавий ёрдами билан қуриладиган ва ҳар йили 1,1 миллион тонна пўлат чиқарадиган металлургия комбинати, жаъми 1,25 миллион тонна минерал ўғит ишлаб чиқарадиган корхоналар, цемент заводлари, тўқимачилик фабрикалари тармоқлари қурилиши программада алоҳида ўрин тутади.

(ТАСС).

ВОҚЕАЛАР ФАКТЛАР РАҚАМЛАР

▲ **Ҳамза районида «2-Қорасув» массивининг қурилиш ишлари бошлаб юборилди.** Шаҳримизда энг кенжа бўлган бу массивдаги уйларга аҳоли шу беш йилликда кўчиб киради. Бу ерда бир йўла 63 минг квадрат метр ҳажмида 37 та замонавий уй-жой биноси бунёд қилинади.

▲ **Ўзбекистон ССР халқ хўжалиги ютуқлари виставкаси шаҳримиз меҳнаткашларининг севимли жойларидан бири.** Бу ерда республикада тараққий этган катта халқ хўжалигининг 102 соҳаси бўйича эришилган ютуқлар намойиш қилинмоқда. 6 мингдан зиёд экспонатлар 140 дан ортиқ бўлимда жойлаштирилган. Кўргазма ташкил топган кундан бошлаб, ҳозиргача уни зиёрат қилган кишиларнинг умумий сони 7 миллион кишига яқинлашиб қолди. Жаҳондаги 70 дан зиёд мамлакатдан келган делегациялар, туристик группалар ва меҳмонлар ана шу кўргазмага марҳамат қилишган.

▲ **Республикада халқ хўжалиги учун малакали касб эгалари тайёрлаб бераётган ҳунар-техника билим юртларининг сони** йил сайин кўпайиб бормоқда. Билим юртлари ўз фаолияти давомида 600 мингдан зиёд касб эгасини етиштирди. 1971 йилда Ўзбекистонда 132 та билим юрти ишлаган бўлса, ҳозирда уларнинг сони 270 га яқинлашиб бормоқда.

▲ **Ўзбек китобхонлари ҳозирги вақтда рус ва жаҳон адабиетининг дурдоналаридан баҳраманд бўлмоқдалар.** Кейинги ўн йил мобайнида ўзбек тилига 3320 та асар таржима этилди. Бу адабиётлар 77 миллиондан зиёд нусхада босиб чиқарилган. Ўзбекистон китоб маҳсулотлари тайёрлаб чиқариш бўйича мамлакатда РСФСР, Украина ва Белоруссиядан кейин тўртинчи ўринни эгаллаб турибди.

▲ **Тошкент ўрмон уруғчилиги станцияси ходимлари ўрмонларга мос келадиган турли мевалар ва экинларнинг уруғликларини ўрганиб чиқмоқдалар.** Ҳозиргача 1500 хил уруғлик ўрганилган. Улар Ўзбекистон ва Тожикистон ўрмон хўжаликларида экишга тавсия қилинди.

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ОДАТЛАР

Александр ИВАНЧЕНКО

ПАПУАСЛАР: ЕТТИ ЁШЛИ КУЁВ ВА УЧ ЁШЛИ КЕЛИН...

АРАЛ қишлоғининг одамлари гуррос-гуррос тўпланиб, Нарум қишлоғида ўтажак чўчқа байрамига ошиқиб қолишди. Мени ҳам таржимоним Анди билан бирга ушбу байрамга боҳамжиҳат таклиф қилишган эди.

Чўчқа байрами Океания оролларида ниҳоятда машҳур ҳисобланади. Янги Гвинеянинг Мортимер дарёси ғарбий Ириан қирғоқларидаги папуаслар* яшовчи Арал ва Нарум қишлоқларида ушбу байрам айнан шу ном билан юритилади; сабаби, худди шу куни, йилда бир марта, ҳамма чўчқа гўшти ейди. Аслида у бўлажак келин-куёвларнинг байрамидир.

Одатда, ҳар бир ота ўғлига қайлиқни ўзи танлайди. Ўғли олти-етти ёшга тўлгач, ота чор атрофдаги қишлоқларга кимнинг унаштирилмаган қизи бор, деган маънода хабар тарқатади. Ўзининг қишлоғида эса ҳамма бир-бирига яқин ёки узоқроқ қариндош-уруғ; шу боисдан келинни чекка ва ўзга қишлоқлардан йўқлашади. Қизларни икки ёшдан уч ёшгача унаштирилади. Эндигина атак-чечак қилиб, пайдарпай қадам ташлаётган мурғак қизалоқлар пешанасига келин номи битилади.

Келинга каттагина қалин ҳам тўланади; чунончи, бир-икки-ита чўчқа, келиннинг тўй куни тақадиган тақинчоқ-безаклари, шунингдек биронта меҳнат қуроли ва рўзғорда асқотадиган бирон-бир буюмни қўшиб бериш одат тусига кирган. Қалиннинг ҳажми ва кўлами, миқдори келиннинг оиласи, ота-онасининг мартабасига боғлиқ. Қалинга бериладиган жиҳоз ва буюмларни куёвнинг отаси белгилайди. У, албатта, ўзининг саҳийлигини кўрсатишга ҳаракат қилади ва юқори нарх-наво тайинлайди. Лекин, олдиндан ҳеч қандай бай пули бермайди. Куёвнинг отаси тантанали таом ейиш кунини тайин қилади ва бу маросимга фақат келиннинг отасини йўқлатади. Кейин, йиғилган тантана аҳлига, «бугундан бошлаб бу киши менинг энг яқин, янги ва қадрдон дўстимдир» деб эълон қилади. Орадан ҳиёл муддат ўтгач, икки оила фарзандлари ўзаро айирбошланади. Куёв бир неча кун мобайнида келиннинг уйида, келин эса куёвнинг хонадонида яшайди. Ушбу таомил шу алпозда бир неча бор такрорланади, яъни, келин никоҳ ёшига — ўн икки ўн уч ёшга киргунча давом этади. Шу орада икки ёш қўш оилага, хонадонлар эса ёшларга кўникиши, ўрганиб кетиши лозим.

Бироқ, келинга олдиндан бай пули берилмаслиги бежиз эмас, албатта. Ота-оналари-нинг аҳди-паймонини фарзандлари бузиб қўйиши, ўзгартириб юбориши мумкин. Бунинг учун тўй мавсуми олдидан уларга бир кунлик муҳлат берилади.

Қайси қишлоқда куёвлар кўп бўлса, ўша ерда чўчқа байрами ўтказилади. Ушбу тантанага атроф-теваракдан, чекка қишлоқлардан одамлар ёғилиб келади. Ана шу жойда, худди шу куни ёш келин-куёвлар ўзларининг охирги, қатъий сўзини айтиши даркор.

Шу куни йигит-қизларнинг ҳақ-ҳуқуқи теппа-тенг ҳисобланади, лекин шунга қарамай ўзига умр йўлдоши танлаш ҳуқуқидан, асосан, қизлар фойдаланади. Кейинчалик турмушга чиққач, ёш аёл ҳар томонлама ва ҳар жиҳатдан эрига тобедир.

...Ўрмон оралаб тор сўқмоқ йўлдан бир ярим соатча юргач, қуюқ ўт-ўлан қоплаган кенг сайҳонликка чиқиб келдик. Чамаси бир кун олдин тайёрлаб қўйилган бўлса керак, чор атрофда қучоқ-қучоқ ўтин боғламлари уюлиб ётарди. Унинг ён теварагида эса катта-катта тош ғўлалари тўплаб қўйилибди. Папуаслар, агар қўлида тайёр идиши бўлмаса ана шу тошларда гўшт пишириб ейди. Бунинг учун лаҳм-лаҳм гўшт бўлаклари банан дарахтининг шапаран баргларига ўралади. Кейин ўртамиёна ҳандақ қазилади, қиздириб тобига келтирилган тошлар ана шу чуқурга ташланади. Тошларнинг устига банан баргига ўралган гўштни битта-битта қилиб териб қўйишади. Устидан яна барг ёзилади. Ниҳоят, энди ҳандақнинг юзига тупроқ тортишади. Орадан ўн беш-йигирма минут ўтар-ўтмас ҳандақ юзи қайтадан очилади. Қарабсизки, роҳатижон хушбўй гўшт пишиб, тановул қилувчиларга тортилади.

Сайхонликнинг қоқ ўртасида устунлари тилларанг бамбук ўсимлигидан тикланган, томи эса хурмо барглари билан ёпилган махсус рақс тушиш уйи — узун бино қад кўтарган эди. Бошпана қаршисида қозиқ-оёқларга ўрнатилган, ёғоч ғўлали тахта супа бўй чўзиб турарди. Ушбу «минбар»нинг икки чеккасидан чиқиладиган зиналари ҳам бор.

Майдонга аллақачон икки юздан кўпроқ одам йиғилган экан. Уларнинг юзларига ёрқин бўёқлар суртилган, кўзга яққол ташланувчи рангин боғичлари, хилма-хил, турфа тақинчоқлари ял-ял ёнади, кўз ўнгингда ажиб ва бетакрор манзара ҳосил қилади. Ёши хийла ўтиб қолган, паканагина папуас беихтиёр эътиборимни тортди. Унинг қулоқларида отнинг тақасидек катталикдаги тошбақа косасидан ясалган балдоқлар лапанглаб қўяди, бўйнидаги мунчоқ шодаси эса бир маромда силкинади.

Мунчоқ шодалари йигирмадан ортиқ тусда товланувчи, турли хил мевали дарахтлар данагидан иборат бўлиб, улар куйдириб силлиқлангач, ҳафсала билан бўёб чиқилган экан. Папуаснинг кенг, ялпасқи, гўштдор бурни тешилиб, унга ёввойи чўчқанинг иккита сўйлоқ тиши илиб қўйилган эди. Бошида хўроз ва тўтининг патидан ясалган попилтириқ-тож. Бўйнининг олд томони йўл-йўл қизил рангга бўялибди, орқа томонига эса оппоқ бўёқда жимжимадор қилиб ғалати шакллар чизилган эди. Икки кўзи ва оғзининг гир атрофига тўқ сариқ рангда доиралар тортилибди. Иккала қўлининг бармоқлари тирсагигача билакузуклар билан қопланган. Пакана киши чап қўлида камон ва ҳовучини тўлдириб камон ўқи ушлаб турарди, ўнг қўлида эса учига тиғдор тош боғланган, хурмо дарахтининг пояcидан ясалган найза бор эди.

Бизни бугунги байрамнинг бош бошқарувчиси, қабила йўлбошчиси Лако кутиб олди. Лаконинг уст-бошига кўзим тушди-ю ҳайратдан донг қотиб, оғзим очилиб қолди. Янги Гвинея қушлари патидан тўқилган ёпинчиқ унинг ҳайбатли елкаларидан товонигача тушиб, хил-хил товланиб турарди. Бу қушларга, бир пайтлар, голландиялик жаҳонгашта сайёҳ А. Тасман «Саксония қироли» деб ном қўйган эди. Ёпинчиқ кўзни қамаштириб, ҳавас ва ҳайрат уйғотиб тусланар, бу жиҳатдан қимматбаҳо маъданлар ниҳоятда ҳафсала ва зукколик билан қадаб чиқилгандек тасаввур уйғотарди. Гўё тилла ва инжу тошларини бирга қўшиб эритиб, ундан ёпинчиқ қуйилгандек эди... Йўлбошчининг елкасида чинакам бир хазина жилоланиб, чангалзорлар бойлигини кўз-кўз қилгандек эди. Ғарбий Европа ва Америкада «Саксония қироли»нинг камалак нусха патларидан аёлларнинг қимматбаҳо жиҳозлари ва тақинчоқлари тайёрланади. У ниҳоятда камёб қуш ҳисобланади. У фақатгина шу ерда, Янги Гвинея чангалзорларида болалайди, кўпаяди.

Лакодан, шунчалик кўп ва хўб патларни қаердан олганлигини сўрадим.

— Одамларим ўрмондан олиб келишди, — деди у.

— Бундай қушлар ўрмонда кўпми?

— Йўқ. Одамларим анча аҳтариб, не машаққатлар билан топиб келишибди.

Эрталаб соат тўққизда сайҳонликка ҳамма йиғилиб бўлган эди. Ҳар бир оила қучоқ-қучоқ шох-шабба ғарами — бўлажак гулхан атрофидан жой олган. Байрам тантаналарининг бошланишини кутиб папуаслар бетель, яъни, бир хил носвой тамакисининг баргини чайнашар, баргларини қуритиб, сигарет ҳолида ўраб чекишар, энг сўнгги янгиликларни ўзаро муҳокама қилишарди.

Келинлар ва куёвларга алоҳида бир жой ажратилган эди. Катта сайҳонликнинг бир чеккасидан куёвлар, иккинчи бир томонидан келинлар жой олишди. Уларни пардозига қараб дарров ажратиб олиш мумкин: йигитлар бошидан тортиб тирноғининг учигача қизил бўёқ суртиб чиққач, қизлар эса оқ, ёхуд оч сариқ рангга бурканиб олган эди.

Бангоқ ўрмон ичидан янграган барабан гумбири қулоқни қоматга келтирди. Куёвлар худди шу садони кутиб тургандек бирданига ўрнидан турибди, ўрмонга чопиб кетишди. Сайхонликда ғала-ғовур кўтарилиб, бир зум ўтар-ўтмас у ғалати, англаб бўлмас шовқин-суронга айланди.

Куёвлар дарахтлар орасига яширинган заҳоти қалин ўрмон чангалзорларидан қўлларида машъала тутган қип яланғоч болалар югуриб чиқиб келишди. Улар бир ўтин уюмидан иккинчисига ўтар экан, шох-шабба ғарамларига ўт қўйиб кетишарди. Сайхонликни гулханлар шивири тутиб кетгач, Лако уйдан махсус таомилни ижро этиш учун салобат ва улуғворлик билан чиқиб келди.

У тахтавонли супага — «минбар»га кўтарилгач, овозини баралла қўйиб қичқирди:

— Эшитяпсизми, Лако сўзлаяпти!

Кейин ўн беш минутча бугунги об-ҳавонинг тиниқлиги, байрамнинг яхшилиги ҳақида гапирди, йиғилганларни байрам билан қутлади ва ҳаммага яхши кайфият, тиниқ руҳият тилади. Айниқса, бугун эркаклик ва аёллик остонасига қадам қўяётган гўзал қизлар ва хушқомат йигитларни алоҳида табриклади. Ота-боболаримиз шундай тайинлаган, васият қилган эди: Чўчқа байрами — улуғ байрам. Эр хотинига дағдаға қилиб, уни уйдан ҳайдаб чиқармайди, хотин эса эрини шўппайтириб, яккалаб ташлаб кетмайди. Агар улар тўйдан олдин чўчқа байрамида иштирок этишса, байрамдан сўнг эса бир-бирининг қўлидан тутиб ўрмонга кириб кетади. Бутун тунни улар ўрмонда бирга ўтказишади. Ота-оналар, эшитяпсизми! Уларга халақит берманг, раъйини қайтарманг. Ёш келин-куёвлар ҳаётга бирга назар солишсин, умр тўғрисида бирга ўй суришсин. Ота-боболаримиз бизга шундай ўргатган, шундай уқдирган, бу эса ниҳоятда тўғри; сабаби, ота-боболаримизнинг ҳар бир гапи фақат донолик ва ҳикматдир.

(Давоми бор).

*) Янги Гвинеяда ва Меланезиянинг бошқа баъзи оролларида яшовчи тубжой аҳоли.

Редактор С. М. КАРОМАТОВ.

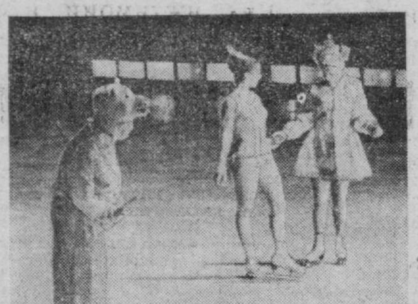

Ўқувчиларнинг каникул кунларида «Юбилей» спорт саройида муз устида қувноқ карнавал ўтмоқда.

Минглаб тошкентлик ёш томошабинлар Москва муз устида балет артистлари тайёрлаган программани зўр иштиёқ билан томоша қилмоқдалар.

СУРАТЛАРДА: қор учқунлари рақси; байрамнинг қувноқ иштирокчилари — Оқ айиқ, Ой ва Қор қиз.

В. Белоплотов фотолари.

• Қизиқ ҳангомалар

ПАРРАНДАЛАР САМОЛЁТГА ҚАРШИ

Оддий паррандалар самолётларга тобора хавфли бўлиб қолмоқда. Кейинги йилларда паррандалар билан тўқнашиш натижасида самолётларнинг авариялари анча кўпайди. Масалан, ҳар куни 400 тадан ошиқ самолёт кўтариладиган ва қўнадиган Токионинг Ханэда аэропортида 1975 йилда 22 марта шундай ҳодиса рўй берди.

Аэродром маъмурлари паррандаларни учиш майдонидан узоқлаштирмоқчи бўлиб ҳарчанд уринмасинлар беҳуда бўлиб чиқди. Бундан икки йил аввал Ханэда аэропортида радио карнай системаси ўрнатилди. Буларнинг товуши паррандаларни чўчитмоғи керак эди. Лекин уларнинг самараси айниқса шамолли кунларда жуда оз бўлиб чиқди. Ўтган йил охиридан бошлаб Ханэда маъмурлари паррандаларни ота бошлашди. Лекин бу тадбир паррандалар сонини процентнинг атиги юздан бир улишича камайтирди.

Мансондаги ҳодиса

Телевидение Қўшма Штатлар вилоят шаҳрининг социал ҳаётига қандай т а ъ с и р қ и л а д и? Вашингтон штатининг Мансон деган шаҳарчасида яқинда бўлиб ўтган воқеа мана шу мавзуда фикр юритишга шубҳасиз, асос бўла олади.

Янги йилдан икки кун аввал Мансон яқинидаги Спокан шаҳри телевизион марказида программалар қабул қилинишини таъминлайдиган аппарат ишдан чиқди. Шаҳарликлар бўш вақтларини одатдагича ўтказишдан маҳрум бўлган кун жуда кўп ғалати ҳодисаларни келтириб чиқарди.

Даставвал шаҳар кутубхонасига келувчи китобхонлар сони бирданига кўпайиб кетди. Китоб магазинлари ва газета дўконларининг харидорлари ҳам мисли кўрилмаган даражада кўпайиб кетди. Икки мактаб командалари ўртасидаги баскетбол ўйинига келган томошабинлар сони рекорд даражага чиқди. Лекин кузатувчиларни кўпроқ ҳайратга солган нарса шу бўлдики, шаҳарнинг доимо кам қатнов кўчалари шу куни жуда гавжум бўлди.

Аммо эртасига бояги аппарат тузатилди ва ҳаммаси одатдаги изига тушди.

(ТАСС).

Янги йилда — янги паспорт

Тошкентдаги 204-ўрта мактабнинг кенг мажлислар залида тантанали ваъда сўзлари янгради:

— Мен, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг граждани, шу қувончли кунда Совет паспортини олар эканман, ўз гражданлик бурчларимни шараф билан бажараман, бутун кучимни коммунистик қурилиш ишига сарфлайман. Ватан, Ленин партияси манфаатига садоқат билан хизмат қиламан, деб ваъда бераман...

Ўнинчи синф ўқувчиси Замира Эргашева ана шундай қасамёд қилди. Янги йилнинг биринчи куни Замира учун айниқса қувончли бўлди. У ўз ҳаётида биринчи марта ҳар бир совет кишиси учун табаррук бўлган ҳужжатни олди. Бу — янги нусхадаги паспорт, бутун умрга берилган паспорт эди!

Замиранинг ўнлаб мактабдош ўртоқлари ҳам шу куни янги паспорт олиш шарафига муяссар бўлдилар. Комила Юнусова, Саида Эшонжонова, Нигора Абдураҳмонова ва ўн олти ёшга тўлган бошқа ўқувчилар бу муқаддас ҳужжатни ҳавас билан қўлга олдилар. Шу ажойиб дамларда юқори синф ўқувчиларининг ота-оналари — В. П. Чкалов номли Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг ишчи ва хизматчилари ҳам ўз фарзандларининг қувончини бирга баҳам кўрдилар. Ишлаб чиқариш бирлашмасининг уй-жой шаҳарчасида жойлашган шу мактабнинг фахрий меҳмонлари бўлган Улуғ Ватан урушининг ветеранлари бахтиёр йигит ва қизларга қараб хурсанд бўлишди. Кекса авлодлар эстафетасини комил ишонч билан қабул қилиб олаётган Советлар мамлакатининг ёш гражданлари шаънига кўпдан-кўп сўзлар айтилди.

Янги паспорт олганлар орасида Тошкент самолётсозларининг донгдор вакиласи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони технолог Таисия Григорьевна Павлова ҳам бор эди. Тантаналарда унинг иштирок этиши ёшларга айниқса завқ бағишлади.

(ЎзТАГ).

Ҳодиса

ҚОИДАБУЗАРЛАР

Пиёдалар транспорт воситаларининг нормал ҳаракатига халақит бермасликка кўзлари етган тақдирдагина улар учун ажратилган жойлардан ўтишга ҳақлидирлар. Унча мураккаб бўлмаган бу талабни бажармаслик йўл-транспорт бахтсиз ҳодисаси билан тугаши турган гап. 48-ёшли Нури Раҳмонова Генерал Узоқов кўчасини кесиб ўтаётганида масъулиятсизлик қилди, бунинг устига йўл шароитини эътибордан четда қолдирди. Натижада Ботир Маҳмудов бошқарган ГАЗ-69 автомашинаси уни уриб кетди. Ҳайдовчи машинани орқага олаётганда йўл ҳаракати қоидалари талабига зид иш тутганлиги учун транспортни бошқариш ҳуқуқидан маҳрум қилинди, бепарво пиёда Н. Раҳмонова эса оғир тан жароҳати олиб, шифохонага ётишга мажбур бўлди.

* * *

Йўл ҳаракати қоидалари. Ҳаракат қатновчиларининг хавфсизлигини таъминлашда бу — асосий қўлланма бўлиб хизмат қилади. Уларни бажармаслик кўнгилсиз воқеаларга олиб келиши турган гап. Гражданин Н. Фотиҳов транспорт воситасини бошқаришга ҳуқуқ берадиган ҳужжати бўлмасдан маст ҳолда «Ява-350» мотоциклига ўтиради.

У Куйбишев шоссесидан бораётганда йўловчи З. Коноваловни босиб кетади. Жабрланувчи зудлик билан Медицина институти шифохонасига олиб борилди. Айбдор эса жавобгарликдан чўчиб бахтсиз ҳодиса тўғрисида ҳеч қаерга хабар бермасдан қочиб қолади. Терговдан маълум бўлишича, у мотоциклни Н. Тяндан ғайри қонуний равишда харид қилиб олган экан. Энди мотоциклни олган ҳам, сотган ҳам қилмишларига яраша жазо олади.

* * *

Ҳайдовчи транспорт ҳаракати инстенсивлиги ва йўл шароитини ҳисобга олган ҳолда шундай тезликни танлаши лозимки, у зарурат туғилиб қолганда бошқариб бораётган транспорт воситасини тўхтатаолсин. Йўл ҳаракати қоидаларининг ана шу талабини менсимаган Игорь Алешинга яқинда шифохонага ётишга тўғри келди.

Чунки қоидабузар ҳайдовчи маст ҳолда «Минск-111» мотоциклига ўтириб, катта тезликда бораётганида юк машинасига зарб билан урилиб кетди.

У тузалиб чиққач ҳам тезликни оширганн, ҳам ичиб олиб рулга ўтиргани ҳамда бунинг натижасида йўл-транспорт бахтсиз ҳодисаси айбдори бўлганлиги учун давлат Автомобиль инспекцияси олдида жавоб беради.

Л. ОФФЕНГЕНДЕН, ГАИ ходими.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 7|I да **Кўк эшик ортидаги аёл** (19.30). 8|I да **Аяжонларим** (12.00). **Қароқчилар** (19.30).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 7|I да **Хонума Хоним** (19.30). 8|I да **Хонума Хоним** (12.00). **Олифта** (19.30).

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 8|I да **Номзодлар** (11.00, 15.00).

КИНО

7 ЯНВАРДА

Амрапали — НАВОИЙ номли, «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «НУКУС», «ЧАЙКА», «ҚОЗОҒИСТОН», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК», «МОСКВА», «ДРУЖБА» (кечқурун).

Парашютчилар — «ЎЗБЕКИСТОН» (кечқурун).

8 ЯНВАРДА

Амрапали — НАВОИЙ номли, «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «НУКУС», ЧАЙКА», «ҚОЗОҒИСТОН», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК», «МОСКВА», «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун).

Парашютчилар — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

ЧИЛОНЗОР РАЙПИЩЕТОРГИНИНГ

14/I МАГАЗИНИГА МАРҲАМАТ ҚИЛИНГ!

МАГАЗИННИНГ «ЎЗ-ЎЗИГА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ» БЎЛИМИДА КРУПАЛАР, ПЕЧЕНЬЕЛАР, МЕВА ШАРБАТЛАРИ, МАКАРОН МАҲСУЛОТЛАРИ, ТУРЛИ ВИНОЛАР, БОЛАЛАРНИНГ ҲАР ХИЛ ОВҚАТЛАРИ БОР.

«ГАСТРОНОМИЯ ВА КОНДИТЕРЛИК МАҲСУЛОТЛАРИ» БЎЛИМИДА СОТУВЧИ ХИЗМАТИДАН ВА УНИНГ ФОЙДАЛИ МАСЛАҲАТИДАН ФОЙДАЛАНИШИНГИЗ МУМКИН.

МАГАЗИН ДАМ ОЛИШ КУНИСИЗ ЭРТАЛАБ СОАТ 8 ДАН КЕЧ 8 ГАЧА ИШЛАЙДИ.

Магазин адреси: «Чилонзор» массиви, 21-квартал (автозаправка ёнида).

ТЕЛЕВИЗОР

7 ЯНВАРЬ — ЧОРШАНБА

Биринчи программа. Тошкент кўрсатади. 17.55 Кўрсатувлар программаси. Болалар учун «Камалак» программаси. 18.00 «Доим тайёр!». (ўзб). 18.30 «Нурафшон давра». Кинофильм. (рус). **Ўзбек тилида:** 19.00 «Миллионлар ленинча университети». «Совет ватанпарварлиги ва социалистик интернационализм». 19.15 «Ахборот», информацион программаси. (рус). 19.30 «Адабий учрашувлар». Р. Қодирий. 20.00 «Ота-оналар университети» (рус). 20.30 «Ахборот» информацион программаси. 20.50 «КПСС XXV съездига меҳнат рапортлари!». Экранда — Ўзбекистон ССР пахта тозалаш саноати министрлиги. 21.20 Ўзбек куйларидан концерт. **Москва кўрсатади.** 22.00 «Вақт» информацион программаси. **Тошкент кўрсатади.** 22.30 «Тун ҳам бўлди, кун ҳам бўлди». Бадиий фильм. (ўзб). 23.50 Кўрсатувлар программаси.

Иккинчи программа. Москва кўрсатади. 17.55 «Пўлат қандай тобланди?». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия. «Енгиш». 19.00 Янгиликлар. 19.15 «Расмларда қуёш акси бор». 19.30 «Инсон ва қонун». 20.00 «Пианиночи Анатолий Ведерников». Фильм-концерт. 20.45 «Партия планлари — халқ планлари». 21.05 «Иван Федорович Шпонька ва унинг холаси». Телевизион спектакль премьераси. Н. В. Гоголь повести асосида тайёрланган. **Тошкент кўрсатади.** 22.00 Ҳужжатли фильмлар экрани (ўзб). **Москва кўрсатади.** 22.30 Марказий телевидение ва Бутуниттифоқ радиоси Академик рус халқ чолғу асбоблари оркестрининг концерти. 23.50 «Спортлото» тиражи. 00.05 Янгиликлар.

Учинчи программа. Тошкент кўрсатади. 18.55 Кўрсатувлар программаси. 19.00 Болалар учун фильм. «Аравача». (рус.). **Ўзбек тилида:** 19.10 «Санъат турлари». «Архитектура». Эстетикадан ўқув кўрсатуви. 19.40 «Назиржон Назаров куйлайди». Телевизион фильм-концерт. 20.00 Тошкент янгиликлари. **Рус тилида:** 20.15 Эстрада концерти. 20.45 «Тошкент» телепрограммаси. «КПСС Марказий Комитетининг XXV съездига лойиҳаси умумхалқ муҳокамасида». 21.15 «Қолган бутун умр мобайнида». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия.

Октябрь район халқ маорифи бўлими ва маорифчиларнинг район касаба союз комитети ҳамда 85-мактаб коллективи шу мактаб ўқитувчиси А. Шокировга синглиси

Латофат ШОКИРОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Ўзбекистон ССР Педиатрия илмий-тадқиқот институти ва республика клиника шифохонаси коллективи институтнинг катта илмий ходими Қ. Орифжоновга онаси

Муаззам ОРИФЖОНОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ 4 бет.

7 ЯНВАРЬ, 1976 й.

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» («ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ») — орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета

БИЗНИНГ АДРЕС: 700.000; ТОШКЕНТ. ГСП. «ПРАВДА ВОСТОКА» КУЧАСИ, 26-УЙ.

ТЕЛЕФОНЛАР: коммутатор — 33.02.49 дан 33.02.58 гача. Эълонлар бўлими — 33.81.42.

Р—03114. Ўзбекистон КП Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси Тошкент шаҳри, «Правда Востока» кўчаси, 26. ИНДЕКС 64579. Нашр Б—2974.